Incipit ꝓlog⁹ btī brñdi ſuper ewangelio Miſ
ſus eſt angelus gabriel

SCribere me aliquid deuocio iubet · ſed
ꝓhibet occupacio · Verũptamē q̃a pre
pediēte corꝑali moleſtia · fratrum ad
preſēs nequeo frequētare ↄuetũ et tãtillũ ocij ·
quod vel michi de ſompno fraudans in nocti
b⁹ ita pere ſinor · preterire non ſinam ocioſum
Libꝫ ergo temptare id potiſſimũ aggredi q̄d ſe
pe animũ pulſauit · loqui videlicet aliq̄d ī lau
dib⁹ virginis marie ſup illa lcōe ewãgelica ī
q̃ luca referēte dn̄ice ãnũciationis ↄtinet hiſ
toria Ad q̄d ſane op⁹ faciēdũ · et ſi nulla fratꝝ
quoꝝ me ꝓfectib⁹ deſeruire iure neceſſe ē · vel
neceſſitas vrgeat vel vtilitas moueat · dũ ta
mē ex hoc nō impediar · quo ad q̄qꝫ ipōrũ ne
ceſſaria min⁹ pat⁹ īueniar ⁊ nō arbitror eos
debere ḡuari · ſi proprie deuocioni ſatiſfacio
Incipit omelia p̄ma beati bernardi ſup eu
angelio miſſus eſt angelus gabriel

MIſſus ē ãgel⁹ gabriel a deo ī ciuitatē ga
lilee cui nom̄ nazareth ad v̉ginē deſpōſatã vi
ro cui nomē erat ioſeph · de domo dauid · et no
men v̉ginis maria · Quid ſibi voluit euãgeliſ

LANDES-
UND STADT-
BIBLIOTHEK
DÜSSELDORF

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ta tot ꝓpria noīa rerꝫ ī hoc loco tā ſignanter ex primere Credo q̄ noluit nos negligenter audi re q̄d tā diligēter ſtuduit enarrāe Noīat ſiq̄ dem nūcium q̄ mittitur · dn̄m a quo mittitur vginem ad quā mittiť · ſponſū quoqꝫ vginis amborum qꝫ genus ciuitatem ac regionem pro priis deſignat noībus Vt quid hoc · putas ne aliquid hoꝝ ſupflue poſitū ſit · Neq̄q̄ · Si enī nec foliū de arborē ſine cauſa nec vn⁹ de paſſe ribus ſine patre celeſti cadit ſup terrā · putem ego de ore ewāgeliſte ſupfluū defluere v̄bum preſertim ī ſacra hiſtoria v̄bi · Nō puto plena quippe ſūt ōnia ſupnis miſteriis et celeſti ſin gula dulcedine rēdūdācia · ſi tamen diligētem habeat iſpectorē · q̄ nouerit ſugē mel de petra oleū qꝫ de ſaxo · duriſſimo Nempe in illa die ſtillarūt mōtes dulcedinem · ⁊ colles fluxerūt lac ⁊ mel qn̄ rorātib⁹ celis deſup · nubes qꝫ plu entib⁹ iuſtū · aperta ē t̄ra leta · gminās ſalua torē · qn̄ dn̄o dante benignitatē et terra noſtra reddēte fructū ſuū · ſup illū montem montium mōtē coagulatū ⁊ piguē mia ⁊ veritꝰ obuiaue rūt ſibi iuſticia ⁊ pax oſculate ſūt Illoqꝫ ī tpe v⁹ īt ceteros mōtes nō modic⁹ beat⁹ h̄ viꝫ euāge liſta dū dn̄ic̄atū nob̄ nr̄e ſalutis exordiū ſuo mellifluo ꝯmēdauit eloq̄o veluti pflāti auſtro

atq; euicano ſole radiante iuſticie quedā ex eo
ſpūalia pfluxerūt aromata · Vtinā et nūc de
us emittat v̓bū ſuum et liquefaciat ea nobis
pflet cor noſtrum ſpūs eius · et faciat nobis
intelligibilia v̓ba euāgelica · fiant in cordibus
noſtris deſiderabilia ſuper aurū et lapidē pre
cioſū multū · fiāt et dulciora ſuper mel et fauū
Dit itaq; Miſſus eſt āgel9 gabriel a deo Non
arbitror hūc āgelū de minorib9 eſſe · q̄ q̄libz
ex cauſa crebra ſoleāt · ad t̄ras legatione fūgi
Qd et ex eius noīe palam intelligi dat̃ qd in
terpretatū fortitudo dei dicit̃ · et q̄a nō ab ali
o aliq̊ forciori excellēciori ſe vt aſſoleat ſpiri
tu · ſed ab ipō deo mitti phibet̃ ꝓpt̃ hoc ergo
poſitū ē a deo Vl ideo dictū ē a deo · ne cuilibz
beatoꝝ ſpirituū ſuū de9 āteq̄ virgini reuelaſſe
putet̃ ꝯſiliū · excepto · dūtaxat archangelo ga
briele · q̄ utiq; tante inter ſuos iuenire potuit
excellēcie ut tali et noīe dign9 haberet̃ et nū
cio Nec diſcordat nomē a nūcio Dei quippe
v̓tutē xp̄m quē meli9 nūciare decebat · q̄ hūc
quē ſimile nomen honorat · Nā quid ē aliud
fortitudo q̄ v̓tus Non autē dedecēs aut in cō
gruū videat̃ dn̄m et nūcium coī cēſeri vocabu
lo · cū ſit in vtroq; appellacionis vna nō ſit ta
men vtriuſq; ſimul cauſa · Alit q̄ppe xp̄s for

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

titudo vel ṽtus dei dicit' ·alit' ãgelus Angelus
enī tm̄ nūcupatiē criſt⁹ aūt ⁊ ſubſtātie Criſt⁹
dei ṽtus ⁊ dicit' ⁊ ē·q̄ forti armato q̄ atriū ſu
um ī pace cuſtodire ſolebat·Forcior ſupueniēs
ipſū brachio ſuo debellauit et ſic ei vaſa capti
uitatis ſue potenter eripuit·Angelus vero dei
fortitudo appellat⁹ ē vel q̄a h⁹cemoī preroga
tiuā meruit officiȷ̄ q̄ eiuſdē nūciaret aduētū ṽ
tutis·vel q̄a ṽginē natura pauidā·ſimplicē ve
recūdā·de mirabili nouitate·ne expaueſcēt cō
fortare deberet·Qd ⁊ fecit ne timeas īquens
maria·īuenisti graciā apud deū·Sed ⁊ ipſi⁹
ſpōſū hoīez vtiq; nichilomi⁹ huilē ⁊ ĩoratum
non irracioabiliter forſitan iſdem angelus cō
fortaſſe creditur quamquam tunc ab ewan
geliſta non nominetur Joſeph inquid fili da
uid ne timeas accipere mariam coniugem tu
am ¶Conuenienter itaque gabriel ad hoc o
pus eligitur·ymmo quia tale illi negocium
iniungitur ·recte ·tali ·nomine deſignatur
¶·Miſſus eſt ergo gabriel angelus a deo
¶·Quo illa ¶·In ciuitatem galilee cui no
men nazareth ¶·Videamus ſi vt ait natha
nael ·a nazareth· poteſt eſſe aliquid boni
Nazareth interpretatur flos ·Videtur ·au
tē michi quoddam ſemen fuiſſe diuine cogni

cionis tāq̄ͣ e celo iactatū ī t̄ras allocucionis et
ꝑmiſſionis facte celitus ad patres · Abrahā
ſcz · yſaac ⁊ iacob De q̄ ſemīe ſcptū eſt Niſi do
minꝰ ſabaoth reliq̄ſſꝫ nobis ſemen · ſicut zodo
ma fuiſſemꝰ et q̄ſi gomorra ſilēs eēmꝰ Floru
it aūt hoc ſemē ī mirabilibꝰ q̄ oſtēſa ſūt ī ex
itu iſrahel de egipto · ī figuris ⁊ enigmatibus
ꝑ totū iter ī deſerto uſqꝫ ī t̄rā ꝑmiſſionis · et
deinceps in viſionibꝰ et vaticinijs ꝓphāꝛū in
ordinacioē q̊ꝫ r̄gni ac ſac̄docij uſqꝫ ad xpriſtū
Criſtꝰ aūt huiꝰ ſeminis et horū florū nō ī me
rito fructꝰ eē ītelligiť dicente dauid Dn̄s da
bit benignitatē · et t̄ra noſtra dabit fructū ſu
ū Et iterū de fructu vētris tui ponā ſup ſedē
tuā · In nazareth ergo nūciať xpriſtꝰ naſcitu
rus · q̄a ī flore ſpať fructꝰ ꝓceſſurꝰ Sed ꝓde
unte fructu flos decidit · q̄a veritate apparēte ī
carne figuā ptrāſijt Unde et nazereth ciuitas
galilee dicať · id ē trāſmigracionis · q̄a naſcen
te xpriſto ōnia illa trāſierūt q̄ ſupius enūaui
q̄ vt ait aplūs ī figūa otigebat illꝰ Hos ergo
flores et nos q̄ iā fructū tenemꝰ ptrāſiſſe vi
demus · et dū ad huc florē videbāť · trāſituri
preuidebāť Unde dauid Mane ſicut hba trā
ſeat · mane floreat et trāſeat veſpe decidat ī
durat ⁊ areſcat Veſpe eteni id ē qñ venit ple

nitudo temporis in q̄ miſit deus vnigenitum
ſuū fcm̄ ex muliere fcm̄ ſub lege·dicente ipſo
ecce noua facio omnia vetera trāſierūt et diſ
paruerūt·quō i nouitate ſuccreſſētis fructūs flo
res decidūt ⁊ areſcūt Vn̄ rurſū ſcptū ē·Fenū a
ruit ⁊ flos decidit·vbū aūt domini manet ie
ternū Credo non ambigo quin vbū fructus ſit
vbū autē xpūs eſt·Bonus itaqꝫ fruct⁹ xpūs
qui manet ineternū·Sed vbi eſt fenū qd aru
it vbi flos qui decidit pꝛpheta reſpondeat Om
nis caro fenū·⁊ omnis gloria·ei⁹ tāquā flos
feni Si omnis caro fenū·ergo carnalis ille po
pulus iudeoꝝ fenū fuit·An nō fenū aruit·dum
idē ppl's ab oi ſpūs piguedie vacuus·ſicce lrē
adheſit·An nō eciā flos decidit·qn̄ nec gl'acō
q̄ habebāt i lege r̄māſit·Si flos non decidit
vbi regnū vbi ſacerdociū vbi pꝛphete vbi tem
plū vbi deīꝫ maglia illa de q̄bꝫ gl'ari ſolebāt ⁊
dicē q̄nta ādi⁹ ⁊ cognoui⁹ ea ⁊ pr̄es nr̄i ān̄ūca
uerūt nob ⁊ iter q̄nta mādauit prib⁹ nr̄is nō
ea facē filijs ſuis ⁊ hec dcā ſt p eo qd poitū ē i
nazareth c̄itate galilee i illā ergo c̄itatē miſſ⁹ ē
gabriel a do ad q̄ꝫ ad vgiēꝫ deſpōſtā viro cui
nomē erāt ioſeph q̄ ē hec vgo tā venābil' vt ſalu
tet' ab āgelo tā huil' vt dſpōn̄ ſit fabro pulhē p
mixtio vgitat huilitat nec medioc' placꝫ do ille

aīa in q̃ et humilitas cōmēdat v̾ginitatē· v̾gi
nitas exornat humilitatē. Sed q̃nta putas ve
neracōe digna eſt in q̃ humilitatē exaltat fe
cūditas et ꝑtus cōſecrat v̾ginitatē. Audis v̾gi
nē· audis humilem· ſi nō potes v̾ginitatē hu
milis· imitare v̾ginis humilitatem. Laudabiľ
v̾tus v̾ginitas· ſed magis humilitas neceſſari
a. Illa cōſulit̾ iſta precipit̾ Ad illam inuitaris
ad iſtā cogeris De illa dicit̾ q̃ poteſt capere
capiat· de iſta dicit̾ niſi q̃s efficiat̾ ut puulus
iſte nō itrabit ī regnū celorū Illa ēmunerat̾
iſta exigit̾ potes deniq; ſine v̾ginitate ſalua
ri ſine humilitate non potes Poteſt ingꝫ pla
cere huilitas q̃ v̾ginitatē deplorat amiſſā· ſi
ne humilitate dicere audeo aūt nec virginitas
marie placuiſſ; Super q̃d in quē rq̃eſcet ſpi
ritus me⁹· ṅ ſup q̃etū et humilem. Sup humi
lem dixit· nō ſup v̾ginē Si igit̾ maria humiľ
nō fuiſſ;· ſpūs ſāctus ſup eā nō rq̃euiſſ; Si ſu
ꝑ eā nō rq̃euiſſ;· nec īpregnaſſ; Quō enim de
ipſo ſine ipſo cōciperz. Patz itaq; q̃a vt de ſpi
ritu ſancto cōciperet· ſicut ipſa ꝑhibet reſpex
it deus humilitatem āncille ſue· poci⁹ qꝫ virgini
tatem Et ſi placuit ex v̾ginitate tn̄ ex humili
tate cōcepit Vnde cōſtat q̃a eciā vt placeret v̾
gitas· humilitas ꝓculdubio fecit Quid dicis

ṽgo ſupba. Maria ſe oblita ṽginē. gl'atur de humilitate. et tu negligēdo huīlitatē blādiris tibi de ṽgitate Reſpōdit ait illa de⁹ huīlitatē ācille ſue Que illa ṽgo vtiq; ſancta ṽgo ſobria. ṽgo deuota Nūquid tu caſtior illa. Nūquid deuocior Aut nūq̄d tua forte pudicicia gracior caſtitate marie. vt tu ſine huīlitate placere ſufficias ex tua qd illa nō potuit ex ſua Deniq; q̄nto honoābilior es ex ſingulari ſingulari munē caſtimoīe tāto tibi tu maiorē īiuriā facis q̄ ei⁹ inte decorem ṽginitatis fedas permixtione ſupbie Alioqñ expedit tibi ṽginē nō eſſe. q̄ de ṽgitate īſoleſcē Nō oīm q̄dē ē ṽginitas m̄lto tñ pauciorū eſt cum virginitate humilitas Si ergo ṽginitatem non poteſt in maria niſi miāri ſtude humilitatē imitari. ⁊ ſufficiat tibi Qd ſi et virgo et humilis es. quiſquis es magn⁹ es. Eſt tamen maius aliquid in maria q̄ mireris. ſ. cum virginitate fecunditas A ſeculo non eſt auditum vt aliqua ſimul eſſet mater ⁊ ṽgo O ſi ⁊ cui⁹ mat̄ ſit attēdas. q̊ te tua ſup e⁹ mirabili celſitudīe duc; admiācio. Nōne ad hoc vt te videas nec ſatis poſſe miāri. Nonne tu ymmo veritatis iudicio illa que deum habuit filium ſuper omnes eciam choros exaltabitur angelorum An nō deū ⁊ dominum āgelorum

maria audacter ſuũ appellat filiũ dicẽs fili q̃d
feciſti nobis ſic. Quis hoc audeat angelorum
Sufficit eis et ꝓ magno habẽt. ꝙ cũ ſit ſpũs
ex cõdiciõe ex grã facti ſũt et vocati ãgeli teſ
tãte dauid Qui facit ãgelos ſuos ſpũs. Mari
a vero matrẽ ſe agnoſcẽs maieſtatẽ illã cui illi
cũ reuerẽcia ſeruiũt. cũ fiducia ſuũ nũcupat fili
ũ Nec dedignat̃ de⁹ nũcupari. q̃d eẽ dignat⁹
ẽ Nã paulo poſt ſubdit ewãgeliſta. et erat ĩ
quiens ſubdit⁹ illis Quis. q̃b⁹. Deus hoĩb⁹
De⁹ ĩq̃ cui ãgeli ſubditi ſũt. cui pricipat⁹ ⁊
poteſtates obediũt. ſubdit⁹ eẽ̊t marie. nec tã
tũ marie ſed eciã ioſeph ꝓpt̃ mariã Mirare et
go vtrũlibꝫ et elige q̃d ãplius mireris. ſiue fi
lij benigniſſimã dignacionẽ. ſiue matris excel
lentiſſimã dignitatẽ. Vtriqꝫ ſtupor. vtriqꝫ mi
raculũ. et ꝙ de⁹ femine obtẽpꝛ̃et huĩlitas abſ
qꝫ exẽplo. et ꝙ deo femĩa pꝛĩcipet̃ ſublimitas ſi
ne ſocio In laudib⁹ v̊ginũ ſingularit̃ canitur
ꝙ ſequũt̃ agnũ q̊cũqꝫ ierit Quibꝫ ergo laudi
bus iudicas dignãqꝫ. et preit Diſce homo obe
dire diſce terra ſubdi. diſce puluis obtẽperare
De auctoꝛ̊ tuo loquẽs ewãgeliſta ⁊ ẽ̊at ĩq̃d ſub
dit⁹ illꝭ haut dubiũ cuĩ marie ⁊ ioſeph Eru
beſce ſupbe cinis De⁹ ſe humiliat ⁊ tu te exal
tas De⁹ ſe hoĩibꝫ ſubdit et tu dñari geſtiẽs

hoib⁹ tuo te ꝑpoīs autori vtinā m̄ aliqn̄ tale a
liq̄d cogitātu·de⁹ rn̄dē dignet̄ · q̄d et ſuo ictē
pādo rn̄dit apl̄o Vade iq̄d p⁹ me ſathana q̄a
nō ſapis ea q̄ dei ſūt Quociēs·n·hoib⁹ p̄eſſe
deſidero·tociēs deū meū preire ɔtēdo ⁊ tūc ve
ro nō ſapio q̄ dei ſūt De ipſo nāqꝫ dcm̄ eſt et
erat ſubdit⁹ illis Si hoīs o homo mutari de
digneris exemplū cte non erit tibi idignū ſe
q̄ autorē tuū Sed nō potes foeſitā ſeq̄ eū q̄cū
qꝫ ierit dignat̄ vel ſeq̄ q̄ tibi cōdeſcēdit Hoc ē
ſi nō poteſt ſublimē icedē ſemitā v̄gitatis·ſeq̄
re vel deū p tutiſſimā viā humilitatis a cuius
rectitudīe ſi q̄ eciā de v̄ginibus deuiauerūt vt
verū fateat nec ipſi ſequūtur agnū q̄cūqꝫ ierit
Seq̄t̄ q̄dē agnū coīq̄natus humilis ſeq̄t̄ ⁊ vir
go ſupbus·ſed neut̄ q̄cūqꝫ ierit ·q̄a nec ille aſ
cendere poteſt ad mundiciā agni qui ſine ma
cula eſt nec is ad eiuſdem manſuetudinem deſ
cendere dignatur quia ſcilicet non coram ton
dente·ſed coram ſe occidente obmutuit · Atta
men ſalubriorem eligit ſequendi partem in hu
militate peccator quam i virginitate ſuperb⁹
cū et illi⁹ imūdiciā ſua huil̄ ſatiſfactio purget
⁊ h⁹ pudiciciā ſupbia iq̄net Sꝫ felix maria cu
i nec huīlitas d̄fuit nec v̄gitas Et quidem ſin
gularis virginitas q̄ non temcauit ſed hono

tauit fecūditas et nichilominus ſpālis humili
tas q̄ nō abſtulit ſed extulit fecunda v̄ginitas
et īcōpabilis ꝑſus fecūditas q̄ v̄ginitas ſimꝉ
comitaꝛ et humilitas Quid horū nō āmirabi
le q̄d nō ī cōpabile q̄d nō ſingꝉare Mirū vero
ſi non heſitas in eorū pōderaciōe· q̄d tua iudi
ces dignius āmiraciōe vtrū videlicet potius
ſtupēda ſit fecūditas ī v̄gine an ī matre ītegri
tas ſublimitas ī ꝓle an cū tāta ſublimitate hu
militas niſi q̄ ī dubitāt horū ſingulis preferē
da ſunt ſiꝉ cūcta et ī cōpabiliꝛ excellēcius eſt at
q3 felicius ōnia pcepiſſe q̄ aliq̄ Et q̄d mirū ſi
deus q̄ mirabilis legiꝛ et ēniꝛ in ſcīs ſuis mi
rabilis q3 ſe exibuit ī matre ſua· Venerami er
go cōiuges ī carne corruptibili· carnis integri
tatem· mirami ecīā vos ſacre v̄gines· ī v̄gine
fecūditatē mirami ōnes hoīes dei mrīs humili
tatem· et honorate ſcī āgeli vri r̄gis matrem
q̄ noſtre adoratis v̄ginis ꝓlem· ipſū noſtrū p
iter ac vrm̄ regē nrī generis r̄patorē· vrē ciui
tatis inſtauratorē Cuius apud vos tā ſubli mis
inter nos tā humilis a vobis pīꝛ et a nobis de
ꝛ· et digītati debita r̄uerēcia· et dignaciōni ho
nor et glā īſecula ſeculorū amē ¶ Omelia iii

Nouū q̄dē cāticū illud q̄d ſolis ī regno dei
cātare v̄ginibus ipſam v̄ginem reginā cū

ceteris ymmo primã it cetãs eſſe caiturã nẽo
q̃ ãbigat Puto aũt illã· pret id qđ ſol ſicz aũ
oĩb⁹· tñ v̉gĩbus vt dixi cõe erit· dulciori q̃dã
atqz eleganciori carmĩe letificaturã eẽ ciuitatẽ
dei Cui⁹ vtiqz dulciſonos de ꝓmẽ vel exꝓmere
modulos ne ipãꝝ q̃dẽ v̉ginũ vlla digñ ĩveiet q̃a
ſoli merito decãtãdũ ſeruabit̃ q̃ ſola de ꝑtu v̉
gineo ⁊ ꝑtu diuino gloriat̃ Gloriat̃ de ꝑtu nõ
ĩ ſe· ſed ĩ ipſo quẽ pepit Deus ſiq̃dẽ de⁹ enim
ẽ quẽ pepit mrẽz ſuã ſigl̃ari ĩ celeſtibz donatu
r⁹ gl̃a ſingl̃ari ĩ t̃ris preuenire curãuit et gr̃a
q̃ viz ĩeffabiliter ⁊ ĩtacta ↄcipet ⁊ parẽt incor
rupta· Porro deũ hui⁹moĩ decebat natiuitas
qua non niſi de virgine naſceretur· Talis con
gruebat et virgini partus· vt non pareret ni
ſi deum· Proinde factor hominum vt homo fi
eret naſciturus de homine talem ſibi ex omni
bus debuit eligere ymmo cõdere matrem qua
lem et ſe decere ſciebat et ſibi nouerat placi
turam ¶ Voluit itaqz eſſe virginem de qua in
maculata ĩmaculat⁹ ꝓcedẽt oĩm maculas pur
gaturus ¶ Voluit et humilem· de qua mitis
et humilis corde prodiret ¶ Horum in ſe
virtutum neceſſarium omnibus ſaluberrimũ
qz exemplum oſtenſurus ¶ Dedit ergo virgi
ni partum q̃ ei iã ante et virginitatis inſpira

uerat votū et humilitatis prerogauerat meri
tū Alioqñ quō āgel9 eā· in ſequētib9 grā ple
na pnūciat ſi quippiā vel parū boni qđ ex grci
a nō eſſ; habebat Vt igiť q̄ ſcm̄ ſcōrū cōceptu
ra ērat piť et pritura·ſācta eēt corpoȓ accepit
donū v̓gitatis ut eēt ⁊ mēte accepit humilita
tis Hijs nimirū v̓go r̄egia gēnis ornāta v̓tutū
geīno q; mētis piť et corporis decore p̄fulgi
da ſpē ſua et pulchritudīe ſua in celeſtib9 cog
nita·celi ciuiū in ſe pvocauit aſpect9·ita vt re
gis aīm in ſui cōcupiſcēciā inclinaret ⁊ celeſtē
nūciū ad ſe de ſupernis educeret Et hoc ē qđ
nobis hic ewāgeliſta cōmēdat cū āgelū per
hibet a deo deſtinatū ad v̓ginē A deo inq̄d ad
v̓ginem id ē a celſo ad humilem·a dn̄o ad ācil
lā·a creatore ad creaturā Quāta dignacio dei
et q̄ta v̓ginis excellēcia Currite mrēs currite
filie·currite om̄s q̄ poſt euā et ex eua pturim̄
et cū triſticia pturitis adite v̓ginalem thala
mū ·ingredimī ſi poteſtis pudicū ſororis vr̄e
cubiculū Ecce enim deus mittit ad v̓ginē ecce
affať āgel9 mariā Apponite aurem pieti· au
ſcultate quid annūciet ei·ſi forte audiatis vn
de cōſulemī Letare pr̄ adam ſed magis tu eua
mater exulta·q̄a ſicut oīm pntes ·ita oīm fuiſ
tis pemptores·et qđ infelicius eſt prius pemp

tores q̄ꝑ parentes Ambo inq̄ꝑ conſolamini ſup fi
lia. et tali filia. ſ; ap̄lius illa de q̄ malum cetū ē
prius. cuius obprobriū in omnes trāſijt muli
eres Juſtat namq; temp⁹ quo iam tollatur ob
probriū. nec habeat vir q̄d iā cauſetur aduer
ſus feminā Qui vtiq; dum ſe impudēter excu
ſare conaretur. crudeliter illā accuſare nō cūcta
tus ē dicens. Mulier quā dediſti michi dedit
m̄ de ligno. ⁊ cōmedi Propterea eua curre ad
mariam. curre mater ad filiā. filia pro matre
reſpondeat. ipſa matris obprobriū tollat ipſa
patri pro matre ſatiſfaciat q̄a ecce ſi vir cecī
dit per feminā iā non erigitur niſi p feminam
q̄d dicebas o adā. Mulier q̄ꝑ dediſti m̄ dedit
m̄ de ligno ⁊ comedi. va malicie ſt hec q̄b⁹ ma
gis augeas culpā q̄ꝑ doleas Verūptñ ſapīa vi
cit maliciā. cū occaſionē veīe q̄ꝑ a te de⁹ iterro
gādo elicē temptauit. ſ; nō potuit ī theſauro
īdeficiētis ſue pietatis iveīt Reddit nempe fe
mina pro feīa. huīlis pro ſupba. prudēs ꝓ fa
tua q̄ ꝓ ligno mortis guſtū tibi porrigat vite
⁊ pro venenoſo cibo illo amaritudīs. dulcedinē
paciat fruct⁹ eterni Muta igit̄ imq̄ excuſacio
nis v̄bū. ivocē grāꝝ actioīs. ⁊ dic Dn̄e mulier
q̄ꝑ dediſti m̄ dedit m̄ de ligno vite ⁊ comedi. ⁊
dulce fcm̄ ē in ore meo ſup mel quia in ipſo vi

nificaſti me Ecce enī ad hoc miſſus eſt āgel⁹
ad v̓ginē O admirādā et oīm honore digniſ
ſimam v̓ginem. o feīam ſingularit̄ venerādā
ſup oēs feīas admirabilem pntū repatricem
poſtereorū viuificatricem Miſſ⁹ ē inq̄d āgel⁹
ad v̓ginem v̓ginē carne. v̓ginem mēte v̓ginē
ꝓfeſſione. v̓ginem deiq; q̄lem deſcribit apl's
mente et corpore ſcām. nec nouiter nec fortui
tu īuentā ſ; a ſeculo elcām ab altiſſīo precogni
ta et ſibi preparatā ab angelis ſeruatā a patri
bus preſignatā. a ꝓphetis ꝓmiſſā Scrutare
ſcp̄turas et ꝓba q̄ dico Vis ne ut et ego aliq̄
ex hiis teſtimonia hic īſerā Ut pauca loquar
de pluribꝰ ꝙ aliā tibi predixiſſe videt̄ deus
qn̄ ad ſerpētē ait īīmicicias ponā īt̄ te ⁊ īt̄ mu
lierē Et ſi adhuc dubitas ꝙ de maria nō dix
erit audi qđ ſeq̄tur Ipſa cōtēt capud tuū Cui
hec ſeruata ē victoria niſi maria Ipſa procul
dubio capud cōtriuit venenatū. q̄ ōnimodam
maligni ſuggeſtionē tam de carnis illecebra
q̄ꝫ de mentis ſupbia deduxit ad nichilū. Quā
vero aliam inquirebat ſalomon tn̄ dicebat mu
lierem fortem quis inveniet. Nouerat quippe
v̓ ſapiens huiꝰ ſexꝰ īfirmitatem fragili corpꝰ
lubricā mentem. quia tamē et deum legerat ꝓ
miſiſſe et ita videbat cōgruere ut qui vicerat

ꝑ feminam ꝑ feiam vinceret· ipſam vehemēter admirās aiebat Mulierē forte q̄s īveniet Ad ē dicere· Si ita de manu feie pēdet ⁊ nr̄a oīm ſalus ⁊ innocēcie reſtitucio ⁊ de hoſte victoria fortis oīno necc̄e ē vt preuideat̄ q̄ ad tm̄ op⁹ poſſit eſſe idonea Sz mulierē fortē q̄s īveniet Ac ne hoc queſiſſe puteᷓ deſpando ·ſubdit ꝑ phetādo ꝑcul ⁊ de vltīs fib⁹ ꝑciū ei⁹ hoc ē nō vile nō puū nō mediocre ·nō deiq3 de tra ſed de celo · nec de celo proxio tris preciū huius fortis mulieris ·ſed a ſūmo celo egreſſio eius Quid deinde rub⁹ ille quōdā moſayc⁹ protē debat·flāmas q̄dem emittēs ſ3 nō ardēs niſi mariam pturientem et dolorem nō ſencientem q̄t rogo v̓ga aaron florida nec humectata ·ni ſi ipſam ꝯcipientē q̄uis vir nō ꝯgnoſcētē huius magni miraculi maius miſteriū yſayas e diſſerit dicens egredietur v̓ga de radice yeſſe et flos de radice eius aſcendet·virgam virginem florem virginis partum intelligēs Sed ꝗ nunc in flore criſtus intellgi datur·ſuperiori ·videtur aduerſari ſentencie qua non virge flore· ſed·floris fructu deſignari dicebatur Noueris in eadem aaronica virga · que non ſolum floruit ſed et fronduit et fructum emiſit non ſolum flore vel fructu · ſed ipſis fron

dibus eūdē ſignificari Noluerís et apud moy
ſen nec fructu v̓ge nec flore ſed ipſa v̓ga mon
ſtrari. illa vtiq3 virga qua ferietr aquā vel di
uidit̄ tranſituris vel de petra excutit̄ bibitu
ris Nullū autē incōueniens eſt diuerſis rebus
diuerſis ex cauſis xpiſtū ſignificari. et ī vir
ga quidē potenciam in flore vero fragranciā ī
fructu autem ſaporis dulcedinē. in frondib9
q̄3 ſedulā ei9 intelligi ꝓtectionem q̄ videlicet p
uulos ad ſe cōfugientes ſub vmbra alarū ſuaꝝ
ꝓtegere nō deſiuit ſiue ab eſtu deſideriorꝝ car
naliū ſiue a facie ipiorū qui eos afflixerūt Bo
na et deſiderabilis vmbra ſub alis ihesu vbi
tutū ē fugientibus ēfugiū. q̄tū feſſis ēfrigeri
ū Miſerere mei domine ihū xpiſte miſerere mei
qm̄ inte cōfidit aīa mea. et in vmbra alarū tua
rū ſperabo donec tranſeat a me iniquitas In
hoc tñ yſaie teſtimonio florē filiū. v̓gā intelli
ge matrem qm̄ et v̓ga floruit ſine ḡmine nec
v̓go cōcepit ex hoīe Nec v̓ge virorē leſit flo
ris emiſſio nec v̓ginis pudorē ſacri pt9 edicio
Proferam9 et alia v̓gini matri deo q3 filio cō
grua de ſcpturis teſtimonia Quid illud gedeo
nis ſignificat vellus. qd̄ vtiq3 de carne tonſum
ſed ſine carnis vulnere in area ponit̄. et nūc q̄
de lana. nūc vero area rore pfūdit̄. niſi carnē

aſſumptam de carne v̉gis ⁊ abſqꝫ detrimẽto vir
ginitatis Cui vtiqꝫ diſtillãtibꝰ celis tota ſe infu
dit pleĩtudo diuĩitatis adeo vt ex hac pleĩtu
die oẽs accipemꝰ qui vero ſine illa nõ aliud ꝙ̃
t̃ra arida ſumꝰ . Huic q̃ꝫ gedeoĩs fcõ ꝓpheti
cũ dcm̃ ſatis pulchre ↄuenit̃ videt̃ . vbi dicitur
Deſcẽdet ſicut pluuia ĩ vellꝰ Nã ꝑ hoc qđ ſeq̃
t̃ ⁊ ſicut ſtillicidia ſtillãcia ſup t̃rã idẽ ĩtelligi
dat̃ ꝙ ꝑ ĩuẽtã rore madidã areã Pluuia q̃ꝓpe
volũtaria ꝙ̃ ſegregauit deꝰ hereditati ſue . pla
cide ꝑus ⁊ abſqꝫ ſtrepitu operacioĩs hũane ſuo
ſe quietiſſimo lapſu demiſit v̉gineũ in vterũ
pꝰmodũ vbiqꝫ terrarũ diffuſa ẽ ꝑ ora predi
catorũ nõ iã ſicut pluuia in vellꝰ ſꝫ ſicut ſtillici
dia ſtillãcia ſuper terrã . cũ quodã vtiqꝫ ſtrepi
tu verborum et ſonitu miraculoꝝ Siq̃dẽ r̃corda
te ſunt nubes ille que portabant pluuiam pre
ceptum ſibi fuiſſe cum mitterentur . Quod di
co vobis in tenebris . dicite in lumine . et quod
in aure auditis predicate ſuper tecta . Quod et
fecerunt Et quidem in omnem terram exiuit
ſonus eorum . et in fines orbis terre verba eoꝝ
Audiamꝰ et iheromiã noua veteribꝰ vaticinã
tem et q̃ꝫ preſentem mõſtrare non poterat ven
turum et ardenter deſiderabat . ⁊ fidenter pro
mittebat ¶ Nouum inquid creauit dominus

ſuper trā· feīa circūdabit virū Que eſt hec fe
mina· Quis ē vero iſte vir Aut ſi vir quō a fe
mina circūdat᷑ Aut ſi a feīa circūdari poteſt q̄
modo vir Et apci⁹ dicā quō poteſt ſimul et vir
eſſe et in vtero mrīs hoc enī a feīa circūdari
Noīam⁹ viros· q̄· ſ · infanciā pueriāā adoleſ
cēciā atq; iuuētutē trāſeūtes ad gradū uſq; ſe
nectuti ꝓrimū ꝑuenerūt· Qui igit᷑ iā adeo
grandis ē quō a feīa circūdari poteſt· Si dix
iſſet femina circūdabit infantē· vel feīa circū
dabit puulū· nec nouū videret᷑ nec mir Nunc
aūt q̄a nil tale poſuit· ſed dixit virū· q̄rim⁹ q̄
ſit hec nouitas q̄ de⁹ fecit ī terra vt femīa vi
r cīrcūdaret · ⁊ vir intra feminei vni⁹ corpuſcu
li ſeſe mēbra cohiberet · Quid eſt hoc miraculi
Numquid poteſt homo ut ait nicodem⁹ in ven
trem matris ſue iterato ītroire ⁊ rnaſci· Sed
vto me ad cōceptū ptū q; vginalem· ſi forte in
ter plurima noua et mira q̄ ibi ꝑſcō inſpicit
q̄ diligēt iq̄rit eciā hanc q̄ de ꝓphā ꝑtulit ſpiā
nouitatē Porro ibi agnoſcat᷑ longitudo breuis
latitudo anguſta· altitudo ſubdita · ꝓfunditas
plana Ibi agnoſcit᷑ lux non lucens vbū infās
aq̄ ſiciēs· panis eſuriēs · Videas ſi attēdas po
tēciā regi· ſapiēciā inſtrui vtutem ſuſtētari de
um deniq; lactētem · ſed angelos reficiētem va

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

gientē. ꝫ miſcos ꝯſolātē. Videas ſi attendas triſtari leticiā pauere fiduciā ſalutē pati vitā mori. Fortitudinem infirmari. Sed qđ non minꝰ mirādū ē. ipſa ibi ēmit triſticia letificans. pauor cōfortās paſſio ſaluās. mors viuificās īfirmitas roborās Cui iam illud q̄ꝫ non occurrat qđ dicebā. Nūquid nō facile tibi eſt iā hec feiīnam agnoſcē virū. circūdantē. cū mariā videas. virū approbatū a deo ihesū ſuo vtero circūplectentem. Virū autē dixeri fuiſſe ihesū. et nō ſolū cū iam diceret vir ꝓpheta potēs ī opere et ſermone. ſed eciam cum tenera adhuc infantis menbra dei mater blande vel foueret ī gremio. vel duraēt ī vtēo Vir igit eāt ihs nec dū eciā natꝰ. ꝫ ſapia nō etate ꝫ aī vigoē. nō corporis maturitate ſenſuū nō corpulēcia mēbrorū Neꝫ enim minꝰ habuit ſapiēcie vel pocius non minus fuit ſapiencia ihesus conceptus quam natus peruus quam magnus Siue ergo latēs in vtero. ſiue vagiens in preſepio ſiue grandiuſculꝰ īterrogās doctoēs ī tēplo. ſiue iā pfcē etatis docēs ī ppl'o. eque pfcō plenꝰ fuit ſpū ſcō Nec fuit hora inq̄cumqꝫ etate ſua. qua de plenitudine illa q̄ꝫ in concepcione ſui accepit in vtero vel aliquid minueretur vel eidem aliq̄d adicēt. ſed a principio perfectus a principio

ingꝑ plenus fuit ſpū ſapiēcie et intellectus ſpi
ritu cōcilij et fortitudinis ſpū ſcīe et pietatis
et ſpū timoris dñi Nec te moueat qd̄ de illo ī
loco alio legis ihs ātem ꝓficiebat ſapiencia et
etate et ḡcia apud deū et homines. Nā qd̄ ſa
piencia hic ⁊ gracia dictū ē. nō ſecūdū qd̄ erat
ſed ſecūdū qd̄ apparebat intelligendū eſt nō q̄
ſi videlicet aliquid ei nouū accederet qd̄ ātea
nō haberet ſed qd̄ accedere videret̄ qū volebat
ipſe vt videret̄ Tu autem homo cū ꝓficis nec
quādo nec quātū vis ꝓficis ſed te neſciente tu
us modeat̄ ꝓfect⁹. tua vita diſponat̄ At vero
puer ihs q̄ diſponit tuā. ipſe diſpoſuit et ſuā
et quādo volebat et q̄bus volebat ſapiēs appa̅ē
bat. quādo et q̄bus ſapienciore qū et q̄b⁹ vole
bat ſapiētiſſim⁹ quāꝗ̄ i ſe nūquā eſſꝫ niſi ſa
piētiſſimus Similiter et cū ſemp omī gracia
plen⁹ fuiſſꝫ. ſiue ꝗ̄ apud deū ſiue ꝗ̄ apud hoī
nes habē deberet. ꝓ ſuo tū arbitrio eā nūc pl⁹
minus nūc oſtēdebat. ꝓ vt ēnēciū vel meritis
cōgruere ſaluti expedire ſciebat Conſtat ergo
ꝙ ihs ſemp virilem aīm habuit. et ſi ſemp in
corpore v̄ nō apparuit. Cur denīqꝫ debito virū
fuiſſe ī vtero. quē ibi deū fuiſſe nō ābigo. Mi
nus quippe ē eſſe virū ꝗ̄ deū Sed vide ſi nō e
ciā hanc iheremie nouitatem. yſayas luciđiſſīe

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

aparuit qui ⁊ nouos ſuperi⁹ aarō flores expo
ſuit. Ecce inquit v̄go cōcipiet et pariet filium
En habes feminam. ſ; v̄ginem Vis et de viro
audire quid ſit. Et vocabitur ait nomen eius
emanuel id eſt nobiſcū deus. Femina namque
circūdans virum v̄go eſt cōcipiens dominum
ihesū deum Vides quā pulchre ⁊ cōcordiꝫ ſcōꝝ
mira facta et miſtica dicta ſibi invicem con
cinunt. Vides quā ſtupendū ſit. hoc vnū de v̄
gine ⁊ in v̄gine factum miraculū. q̄ tot miracu
la preuenerunt. tot oracula promiſerunt Vn⁹
nimirum fuit. ſpiritus prophetarum. licet di
ūſis. modis. ſignis et temporibus. eandem
rē diūſi nō diūſo ſpū ⁊ preuiderēt ⁊ predixerūt
Qd moyſi mōſtratū ē ī rubo ⁊ igne aarō ī v̄ga
⁊ floē gedeō ī velle ⁊ roē. hoc apte ſalomō pre
uidit ī forti muliere ⁊ ei⁹ precō. apci⁹ iheremi
as precinuit de feīa ⁊ viro. aptiſſime yſayas
declarauit de vgīe ⁊ deo. gabriel tādē exhibu
it v̄ginē ſalutādo Ipā nāq; ē de q̄ nūc euāge
liſta miſſ⁹ ē ait āgel⁹ gabel a dō. ad v̄gieꝫ
deſpōſatā ioſeph Ad v̄ginē inquid deſponſatā
Quare deſponſatam ¶ Cum eſſet inquam vir
go electa et vt oſtenſum eſt virgo conceptura
virgo paritura. mirum cur deſponſata fuerit
non nuptura. ¶ Numquid. vel hoc caſu

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

factū quis dixerit Non eſt caſu hoc factū qḋ
racionalis cauſa cōmēdat · cauſa valde vtilis ⁊
neceſſaria et diuini ꝓſus · ad īuenciōe cōſilij
digna Dicā quod michi ymmo qḋ ante me pa
trib⁹ viſū ē · Illa vtiqʒ rō fuit deſponſacionis
marie q̄ et dubitacionis thome · Mos ſiqḋē iu
deoꝝ ēat vt a die deſpōſacioīs ſue uſʒ ad tēp⁹
nupciarū ſponſis ſponſe traderēt̄ cuſtodiēde q̄
tn⁹ earū ipſi eo ſibi pudiciciā cicio ſuis ſerua
rent q̊ ſibi ipſi fideliores exiſterent · Sicut er
go thomas dubitādo palpādo cōſtātiſſi⁹ fact⁹
ē dominice cōfeſſoꝛ reſurrectionis · ita et ioſeph
deſponſando ſibi mariā v̓ginem ⁊ eius cōuerſa
cionem in tēpore cuſtodie ſtudioſi⁹ cōꝓbando
factus eſt pudicicie fideliſſim⁹ teſtis Pulchra
vtriuſqʒ rei ꝯueniēcia Et dubitacio thome et
deſponſacio marie · Poterāt qḋē ſimilis et ro
tis laqū nobis ſice · fidei viʒ in illo · caſtitatis ī
illa veritatē inſuſpicionē adducere · Sed valde
prudēter ⁊ pie ꝑ cōtrariū factū eſt ut vnde me
tuebat̄ ſuſpicia firma ſit certitudo Nā et de de
i filij r̄ſurrectione fidei ĉtitudine cicius q̄dē ego
q̄ infirm⁹ ſū crediderī thome dubitāti et palpā
ti · q̄ꝫ cephe audiēti et credēti · et de matris ꝯti
nēcia facili⁹ ſponſo eius cuſtodiēti et expienti
q̄ꝫ ipſi qʒ v̓gini de ſola ſua cōſciēcia ſe defēdēti

Dic q̄ſo quis eā vidēs nō deſpōſatā ⁊ q̄uidā
nō pocius dicēt mētricē q̄ꝑ v̓ginē Nō aūt hoc
decebat dici de matre dn̄i · Tollēabiliꝰ vero
atꝫ honeſtiꝰ fuit putari ad tp̄s xp̄m̄ de ꝯiugio
fuiſſe natū · q̄ꝑ de fornicacōe Sed nō poterāt iq̄
es deꝰ aptū aliqͩ oñdē ſignū · q̄ viꝫ fiēt vt eiꝰ
nec corꝰ īfamāet̄ · nec mr̄ ꝯ̄mnacēt̄ · Poterāt v
tiqꝫ ſꝫ nō poterāt latē demoēs qͩ ſcirēt hoīes
Oportebat aūt a p̄ncipe mūdi aliq̄ꝑ diu celāi
diuini ꝯſilij ſacr̄m̄ · nō q̄ꝑ deꝰ ſi palā opus ſuū
facē vellet īpediri poſſe ab illo metuēt ſꝫ q̄a ip
ſe q̄ nō ſolū potēt ſꝫ eciā ſapiēt q̄cūqꝫ voluit fe
cit ſicut ī oībꝰ operibꝰ ſuis q̄ſdā rex vel tp̄m
ꝯgruēcias · ꝓpt̄ ordīs pulchritudīeꝫ ſeruaē con
ſueuit ita ī hoc q̄ꝫ tam magnifico ope ſuo nr̄ē
viꝫ r̄paciōis · nō tm̄ potēciā ſuā ſꝫ ⁊ prudēciam
oſtendē voluit · ⁊ q̄ꝑq̄ꝑ illud aliē quō vellet p̄fice
re potuiſſet · placuit ei tn̄ eo pociꝰ ⁊ mō ⁊ ordi
ne hominē ſibi r̄cōſiliaē q̄ noucāt cecidiſſe · vt
ſicut dyabolꝰ p̄ꝰus feīaꝫ ſeduxit · ⁊ pꝰ modū vir
per feminam vicit ita prius a femina virgine
ſeduceret̄ ⁊ poſt a viro xpriſto apte debellare
tur · quatinus dum malicie fraudem ars pieta
tis illuderet ac maligni formidinem xpriſti v̓
tꝰ ꝯtereret dyabolo ds̄ ⁊ prudēcior appāeret ⁊
forcior ita quippe decuit incarnatam ſapiēciam

ſpiritualem vincere nequiciã· q̃ nõ ſolũ attige
ret a fine vſqȝ ad finẽ fortiter· ſed et diſpone
ret õnia ſuauiter Attigit autẽ a fine vſqȝ ad fi
nem fortiter· i· a celo vſqȝ ad ĩfernũ Si aſcen
dero inquit ĩ celũ tu illic es· et ſi deſcẽdero ad
infernũ ades Vtrobiqȝ vero fortiter quãdo de
ſuperius expulit ſupbũ· et apud inferos ſpoli
auit auarũ Conueniens enĩ eãt· vt ſuauit̃ q̃qȝ
oĩa celeſtia ſimul et terrena diſponeret· q̃tn⁹ et
illinc deiciens ĩquietũ· reliquos in pace firma
ret· et hic debellatur⁹ ĩvidũ prius ſue humili
tatis et mãſwetudinis nobis valde neceſſariũ
exemplũ rlinquẽt· ſic qȝ mirabili fiẽt modera
mine ſapiẽcie· ut et ſuis ſuauis et hoſtib⁹ for
tis appareret · Quid· enĩ ꝓdeſſȝ diabulũ a de
o vici· nobis manẽtib⁹ ſupbis Neceſſario igi
t̃ deſponſata eſt maria ioſeph· qñ p hoc ⁊ a ca
nibus ſanctũ abſcõdit̃· et a ſponſo v̓ginitatis
ꝯꝓbatur· et v̓ginis tã verecũdie ptt̃ q̄ fame
ꝓuidet̃ · Quid ſapiẽcius quid dignius diam
ꝓuidẽcia· Vno tali cõſilio ſecretis celeſtibus et
admittit̃ teſtis et excludit̃ hoſtis· et integra
fama ſeruat̃ v̓ginis matris Alioqui qñ pepciſ
ſet iudeus adultẽ· Sẽptũ ẽ autẽ Joſeph autem
vir eius cũ eſſȝ iuſt⁹ et nollet eã traducẽ volu
it eã occulte dimittere Bene cũ eſſet iuſt⁹ no

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ſuit eam traducere ¶ quia ſicut nequaquã
iuſtus eſſet. ſi cognitam reã ducere conſenſiſ
ſz. ſic nichiloi⁹ iuſt⁹ nõ eēt. ſi ꝓbatã ĩ noxiã
ↄdẽpnaſſz Cũ ergo eēt iuſt⁹ ⁊ nollēt eam tra
ducere. voluit eam dimittere. Quãe voluit eã
dimittere. Accipe ⁊ ĩ hoc nõ meã ſꝫ prm̃ ſniãz
Propt̃ hoc voluit dimittere eã. ꝓpt̃ qđ petr⁹
dnm̃ ẽpulit a ſe dicẽs. Exi a me dñe quia hõ
pccõr ego ſũ ꝓpt̃ qđ ⁊ cẽturio a dõ ſua eũ ꝓhi
bebat cũ diceret Dñe nõ ſũ dign⁹ vt ĩtres ſub
tectũ meũ Ita ergo ⁊ ioſeph ĩdignũ ⁊ pccõrẽ ſe
ẽputãs. dicebat ĩtra ſe a tali ⁊ tãta nõ debere
ſibi vltra familiãe preſtãi ↄtuberniũ c⁹ ſup̃ ſe
miãbilit̃ expaueſcebat digitatẽ Videbat ⁊ hor
rebat dim̃ ĉtiſſie geſtãtẽ ĩſignẽ. ⁊ q̃a miſteriũ
penetrare nõ poteãt volebat dimittere eã Ex
pauit petr⁹ potẽciae magnitudiẽꝫ expauit cẽtu
rio pñcie maieſtatẽ. exhorruit nimirum et io
ſeph ſicut hõ h⁹ tãti miãculi nouitatẽ. miſteriȷ̃
ꝓfũditatem ⁊ ideo voluit occulte dimittere eã
Miraris quia ioſeph pregnantem ſeſe conſor
cio virginis iudicabat indignum cum audias
et ſanctam eliſabeth. eius non poſſe ferre pre
ſenciam niſi cũ timore ⁊ ꝛeuerencia. Ait namqz
Unde hoc michi vt veniat mater dnĩ mei ad
me. Ideo itaque ioſeph voluit dimittere eã Sz

quare ocaulte et non palam Ne viz diu cech cã
inquireret exigeret rõ · q̃d eni vir iuſt⁹ rſpõ
dēt ꝓꝓl'o dure ĉuicis ꝓpl'o nõ credēti ſꝫ ꝯtradi
cēti Si dicēt qd̃ ſciebat qd̃ de ei⁹ puritate
ꝯꝓbaueāt · nõne mox icreduli ⁊ credules iudei
ſubſānarēt illū ⁊ lapidarēt illā Quõ nāꝫ verita
ti crederēt tacenti in vtero q̄ꝑ poſtea contēpſe
rūt clamātē in tēplo Quid facerēt nec dū ap
parēti in templo cui p⁹modū ipias manus iie
cerunt · eciā miraculis choruſcāti · Merito vir
iuſt⁹ ne autmenti á diffamare cogeret̃ i nori
am · ocaulte voluit dimittẽ eã Sin vero alit̃ q̃s
ſenciat et ioſeph ſicut hominem dubitaſſe ꝯtē
dat · ſꝫ quia iuſt⁹ erat · noluiſſe q̃dē hitare cū
ea ꝓꝑt ſuſpicionē · nec tamē q̃a pi⁹ erat tradu
cere voluiſſe ſuſpectā et iõ voluit ocaulte dimit
tere eã · breuit̃ reſpõdeo eciam ſic dubitacionē
illā ioſeph fuiſſe neceſſariā q̄ diuino meruit ĉ
tificare oraculo Sēptū ē quippe ſic Hec eo cogi
tāte · q̄ꝑ · ſ · ocaulte dimitteret eã · apparuit ei ā
gel⁹ in ſompnis dicens Joſeph fili dauid noli
timere accipẽ mariā cõiugem tuã · qd̃ eni in ea
natū ē de ſpū ſancto eſt · Itaqꝫ ꝓꝑt iſtas võces
deſponſata eſt maria ioſeph · vel pocius ſicut ex
ponit ewãgeliſta viro cui nomen erat io ſeph
Vir noiat ñ quia maritus · ſed q̄ꝑ homo ṽtutis

erat vel poci⁹ q̄a iuxta aliū euāgeliſtā nō vir ſimplr̄ ſ; vir eius dcūs ē merito appellatur qd̄ neceſſarie putat̄ Debuit ergo vir eius appellari qd̄ neceſſarie fuit et putari ſicut et pater ſaluatoris nō q̄dē eſſe ſ; dici meruit vt putaretur eſſe. dicēte hoc ipō euāgeliſta. Et ipſe ihesus erāt icipiēs q̄ſi ānoꝝ triginta vt putabatur filius ioſeph. Nec vir ergo matris nec filij pater extitit. q̄uis cta vt dictū ē. ⁊ neceſſaria diſpēſacioē vtrūq; appellat⁹ ⁊ putat⁹ Conice tū ex hc̄ appellacoē q̄ licȝ dſpēſatoria meruit honorāi a dō vt pr̄ di ⁊ dict⁹ conice credit⁹ ſit. conice ex ꝓpo vōbulo qd̄ augmētū nō dubitā īcptari. q̄ ⁊ q̄lr̄ hō iſte ioſeph fuerit Silit ⁊ memīto mḡni illi⁹ quōdā priarche vēditi i egipto ⁊ ſato ipi⁹ iſtū nō ſolū vōbulū fuiſſe ſortitū ſ; ⁊ caſtioñ adeptū īnociā; aſſecutū ⁊ gr̄ā Siq̄dē ille ioſep frīi ex ividia vēdit⁹ ⁊ duct⁹ i egiptū x̄ vēdicioē; ꝑfiguāuit iſte ioſeph hēodianā ividiā fugiēs xp̄m̄ i egiptū portauit Jlle fidē dn̄o ſuo ſeruās noluit dn̄e ꝯmiſcēri iſte dn̄a; ſuā dn̄i ſui mrē; v̄giē; agnoſcēs ⁊ ipē ꝯtinēs fideliť cuſtodiuit Jlli data ē itelligēcia i miſtēijs ſōpnioꝝ iſti datū ē ꝯſciū fiēi at; ptcipē celeſtiū ſacramentorum Jlle frumenta ſeruauit non ſibi ſed omni populo. iſte ¶ Panem viuum. de ce

lo ſeruãdum accepit tã ſibi q̃ȝ toti mũdo Non
eſt dubiũ qn̄ bonus et fidelis homo fuerit iſte
ioſeph · cui eciã deſponſata mater ſaluatoris ē
fidelis inq̃ȝ ſeru⁹ et prudens quē ↄſtituit dñs
ſue matris ſolaciũ · ſue carnis nutriciũ · ſolum
deniqȝ in terris magni cõſilij coadiutorē ſibi fi
deliſſimũ Huc accedit quod dicat̄ fuiſſe de dõ
dauid Vere enī de domo dauid vere de ſtirpe r̄
gia deſcēdit vir iſte ioſeph nobilis gn̄e nobili
or mente · Plane filius dauid non degenerans
a patre ſuo dauid · Prorſus inq̃ȝ filius dauid
non tantũ carne ſed fide · ſed ſanctitate · ſed de
uocione · Quē tq̃ȝ alterũ dauid domin⁹ īuenit
ſecũdũ cor ſuũ · cui tuto ↄmittēt · ſecretiſſimum
atqȝ ſãctiſſimũ ſui cordis archanũ Cui tãquã
alij dauid · incērta et occulta ſapiēcie ſue manifeſ
tauit · et dedit illi non ignarũ eſſe miſterij · qd
nemo pn̄cipũ hui⁹ ſeculi agnouit · Cui deniqȝ
datũ eſt quod multi reges et ꝓphe cũ vellent vi
dere et non viderũt · audire et nõ audierũt · et
nec ſolũ vidē et audiē ſꝫ eciã portaē · deducē ã
plecti · deoſculari nutrire et cuſtodire · Nõ tm̄
aũt ioſeph · ſȝ et mariã deſcēdiſſe de dõ dauid
credēda ē Alioqui non fuiſſȝ deſpõſata viro de
domo dauid ſi nõ eſſet et ipſa de domo dauid
Ambo igit̄ erãt de domo dauid · ſꝫ i altã cõple

ta ē veritas q̄p iurauit dn̄s dauid ī altro tm̄ cō
ſcio ⁊ teſte adiplete promiſſioīs · In fine aūt
v̄ſus et nomē inquit v̄ginis maria loquamur
pauca et ſup hoc noīe qđ īterpretatū ſtella ma
ris dicit̄ · ⁊ matri v̄gini valde ꝯueīenter apta
tur Ipſa nāq; aptiſſime ſideri cōpat̄ q̄a ſicut
ſine ſui corrupcioē ſidus ſuū emittit radiū · ſic
abſq; leſioē ſui v̄go ꝑturīit filiū · Nec ſidēi ra
dius ſuā minuit claritatem · nec v̄gini ſuā fili
us integritatem Ipſa ergo eſt nobilis ſtella ex
iacob orta · cuius radius orbem vniuerſū illuīat
cuius ſplendor et prefulget in ſupnis et infe
ros penetrat terras autem pluſtrās et calefa
ciens magis mētes q̄p corpa · fouet v̄tutes ex
coquit vicia Ipſa igr̄ ē preclara et eximia ſtel
la ſuper hoc mare magnū ⁊ ſpacioſū neceſſāio
ſubleuata · micās meritis illuſtrās exemplis
O quis quis te intelligis ī hui⁹ ſeculi ꝓfluui
o magis inter procellas et tempeſtates fluctu
aré quam p terram ambulare ne auertas ocu
los a fulgore huius ſideris ſi non vis obrui ꝓ
cellis Si inſurgant venti tempeſtatum ſi incur
ras ſcopulos tribulacionū · reſpice ſtellā voca
mariā Si iactaris ſupbie vndis · ſi ābicioīs · ſi
detractioīs ſi emulacioīs r̄ſpice ſtellā voca ma
riam · Si iracundia · ſi auaricia · aut carnis il

lecebra nauiculam cõcuſſerit mẽtis・rſpice ma
riã・Si criminũ imanitate turbatus cõſcie fedi
tate・cõfuſus・iudicii horrore pterit⁹・baratro i
cipias abſorberi triſticie・deſperacioĩs abiſſo
cogita mariã In picuſis・in anguſtijs・i rebus
dubijs・inuoca mariã・cogita mariã・nõ recedat
ab ore・nõ recedat a corde・et vt ipetres eius o
racionis ſuffragiũ・ne deſeras eius cõuerſacio
nis exẽplũ Ipſarũ ſequẽs nõ deuias ipſam ro
gãs nõ deſperas ipſã cogitãs non erras Ipſa
te tenẽte nõ corruis・ipa te ptegẽte nõ metuis
ipſa duce nõ fatigaris・ipſa ppicia puenis・et
ſic in temetipſo expieris q̃ merito dictũ ſit ⁊
nomẽ v̾ginis maria Sed iã modice pauſandũ
eſt・vt et nos in trãſitu claritatẽ tãti luis itue
amur Vt eni verbis apoſtolicis vtar bonũ eſt
nos hic eſſe et lib; dulcit̃ ↄtẽplari i ſilẽcio q̃d
laborioſa nõ・ſufficiat explanare locucio・Inte
ri autẽ ex deuota ſintillãtis ſideris ↄtemplaci
one・feruẽcior rpabit̃ in hijs que ſequũtur diſ
putacio ¶ Incipit・Omelia tercia

Libenter vt michi video cõgruere v̾ba ſãc
torũ aſſumo・q̊ vel ex vaſculorũ pulchri
tudine dulciora fiant・q̃q; in eis lectori appoſu
eri Vt nũc autẽ a ppheticis v̾bis incipiãt̃・ve
michi nõ ſicut ait ppheta qnia tacui ſ; quia lo

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ait⁹ ſū qm̄ vir pollutus labĳs· ego ſū Heu q̊t vana q̊t turpia p hoc ipm̄ ſpurciſſimū os meum euomuiſſe me recolo ī q̄ nūc celeſtia v̄ba ꝛuoluē preſumo Vehemēt timeo vt iā aiebam ad me dcm̄ · Quaꝛ tu enarras iuſticias meas ꝛ aſſuīs teſtamētū meū p os tuū Vtinā ꝛ m̄ de ſupno altari nō q̄dē carbo vn⁹ ſ₃ igens globus igne⁹ offēat· q̄ vix mlta ꝛ īveteātā pruriētis oris mei rubiginē ad plenū excoquē ſufficiat q̄tu⁹ āgeli ad v̄ginē ꝛ v̄ginis ad ipſū ḡta invicē et caſta eloq̄a dign⁹ habeā meo q̄liaūq₃ replicare ſermone Ait igit̄ euāgeliſta· ꝛ ingreſſ⁹ angelus ad eā· haut dubiū q̄ ad mariā· dixit Aue maria gracia plena domin⁹ tecum Quo īgreſſus ad eam Puto in ſecretariū pudicū cubiculi vbi illa forteſſis clauſo ſup ſe oſtio orabat patrē in abſcondito Solent angeli aſtare orātibus et delectari in hĳs quos vident leuare manus puras in oracione· holocauſtum ſancte deuocionis gaudent ſe offerre deo in odorē ſuauitatis Marie autem oracioēs quantum placuerint in conſpectu altiſſimi · angelus iudicauit· qui ingreſſus ad eam tam reuerenter ſalutauit ¶ Nec difficile fuit angelo per oſtium clauſum penetrare ad abdita virginis qui vtique ex ſubtilitate ſubſtancie ſue · hoc habet

ĩ natura vt nec ſeris ferreis eius arceat̃ ĩgreſ
ſus quãuis eũ ſuus ĩpetus ferat Angelicis enĩ
ſpiritibus parietes nõ abſiſtũt ꝫ ↄcta eis viſibi
lia cedũt· cũcta eq̃ corpora quãtũlibet ſolida vel
ſpiſſa penetrabilia ſũt eis ⁊ puia Suſpicãdũ
igit̃ nõ eſt ꝙ aptũ invenerit angel⁹ oſtiolum
v̇ginis cui nimicũ in ↄpoſito erat· hominũ fu
gere frequẽcias vitare colloq̃a· ne vel orantis
ꝑturbaret̃ ſilenciũ · vel ↄtinẽtis caſtitas tẽpta
ret̃ Clauſerat itaq; eciã hora illa ſup ſe ſuũ ha
bitaculũ prudẽtiſſima v̇go ꝫ homib⁹ nõ ange
lis Prouide et ſi potuit ad eã intrare ãgel⁹ ꝫ
nulli hoĩm facilis patebat acceſſ⁹ · Ingreſſus
ergo ãgel⁹ ad eã dixit Aue grã plena domin⁹
tecũ · Legim⁹ in actibus apoſtolorũ · et ſtepha
nũ plenũ grã et apoſtolos plenos fuiſſe ſpũ
ſancto · ꝫ longe diſſimiliter maria Alioqñ nec
ĩ illo habitauit plenitudo diuinitatis corpora
liter· queãdmodũ in maria· nec illi de ſpũ ſcõ
cõceperũt quomodo maria · Aue ĩq̃t grã plena
domin⁹ tecũ · Quid mirũ ſi gracia plena erat
Sed hoc pocius mirandũ ẽ · quõ q̃ angelũ mi
ſerat ad v̇ginem ab angelo inuentus eſſe eſt
cũ v̇gine Ita ne velocior angelo fuit deus · ſ · ut
feſtinãtem nũciũ celerior ipſe preueniret ad ẽ
ẽtas Nec mirũ · Nam cũ eſſet rex in accubitu

ſuo nardus v̄ginis dedit odorē ſuū. et aſcēdit
ī cſpcū glīe ei⁹ fum⁹ aromatis ⁊ iuit grāꝫ corā
oculis dnī clamātib⁹ q̄ cātſtabāt. Que ē iſta
q̄ aſcēdet ꝑ deſertū ſicut v̄gula fumi ex aroma
tib⁹ mirre ⁊ thuris. Stati qꝫ rex egrediēs de
loco ſcō ſuo. exultauit vt gygas ad currēdam
viā. ⁊ licꝫ a ſūmo celo egreſſio eius. nimio tñ
preuolās deſiderio. preuenit nūciū ſuū de⁹ ad
v̄ginē q̄ amauerat q̄ ſibi elegerat. c⁹ decorē
cōcupierat Quē ꝓſpiciēs a longe venientē. gtu
lās ⁊ exultās ait ecclā. Ecce venit iſte ſaliēs in
mōtib⁹ ⁊ trāſiliēs colles Merito autem cōcupi
uit rex decorem v̄ginis. Fecerat enī quidquit
lōge antea premoīta fuerat a patre ſuo dauid
dicēte ſibi. Audi filia et vide inclina aurem tu
am. et obliuiſcere populum tuum ⁊ domum pa
tris tui Et ſi hoc feceris. concupiſcet rex de
corem tuum Audiuit quippe et vidit. non
vt quidam qui audientes non audiunt. et vi
dentes non intelligunt. ſed audiuit et credi
dit. et vidit et intellexit et inclinauit aurem
ſuam videlicet ad obedienciam. ⁊ cor ſuum ad
diſciplinam. et oblita eſt populū ſuum et do
mum patris ſui. quia nec populū ſuū augere
prolis ſucceſſione nec domui pris ſui relinquē
curauit heredem. ſed quidquit honoris ī ꝓpl̄o

quicq̄d de pr̄na domo rerū terrenarū habere po
tuiſſꝫ oīa arbitrata ē quaſi vt ſtercora xpiſtū
lucrificaret Nec fefellit eā intencio· qm̄ ⁊ xpiſ
tū ſibi filiū vendicauit· nec ꝓpoſitū pudicicie vi
olauit Bene ergo gracia plena· et q̄ ꝟginita
tis graciā tenuit et inſup fecūditatis glām ac
q̄ſiuit Aue inq̄t gracia plena domin⁹ tecū· Nō
dixit domin⁹ ī te ſ; dn̄s tecū De⁹ enī q̄ vbiꝫ e
qualit̄ totus eſt ꝑ ſuā ſimplicē ſubſtāciā· alit̄ ī
racionabilib⁹ creaturis q̄ in ceteris et ipſarū
in bonis quā in malis alit̄ eſt ꝑ efficaciā Ita ſa
ne ē ī irrōnabilibus creaturis· vt tn̄ nō capia
tur ab ipſis a racionabilibus autem ōib⁹ q̄dē
capi poteſt ꝑ cognicionē· ſ; a bonis tm̄ capit̄ et
ꝑ amorem In ſolis ergo bonis ita ē vt eciā ſit
cū ipſis· ꝓpt̄ cōcordiā volūtatis Nā dū volūta
tes ſuas ita iuſticie ſubdūt vt deū nō dedeceat
velle quod ipſi volūt· ꝑ hoc quod ab eius volū
tate nō diſſenciūt deū ſibi ſpecialit̄ iūgūt Sz
cū ita ſit cū ōib⁹ ſanctis ſpecialit̄ tn̄ cū maria
Cum q̄ vtiqꝫ tāta ei coeſſencia fuit vt illi⁹ nō
ſolū volūtatē· ſ; eciā carnem ſibi cōiūgeret ac de
ſua ꝟginis qꝫ ſubſtācia· vnū xpiſtū efficeret
vel poci⁹ vn⁹ ſiēt· q̄ et ſi nō totus de deo· nec
totus de ꝟgine totus tamē dei et totus ꝟginis
eſſet· nec duo filij ſed vnus vtriuſqꝫ filius Ait

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

itaqꝫ Aue gracia plena dn̄s tecum Nec tm̄ fili
us tecū quē carne tua īduis. ſꝫ ⁊ dn̄s ſpūs ſcūs
de quo ɔcipis ⁊ dn̄s pr̄ qui genuit quē ɔcipis
pr̄ igr̄ tecū q̄ fecit ſuū filiū ⁊ tuū fiꝰ tecū q̄ ad ɔdē
dū ītemiābile ſacrm̄ miro mō ⁊ ſibi rſeāt geitrē
ſecretū ⁊ tibi ſeruat vgiale ſigcilū ſp̄s ſcs tecū q̄
cū prē ⁊ filio tuū ſcīficat vtez dn̄s ergo tecū bn̄
dicta tu ī mulieribus Iibet adiūgere qd̄ eliſa
beth ciꝰ ⁊ hec vba ſūt ꝓſecuta ſubiūxit Et be
nedictꝰ fructꝰ ventris tui Nō quia tu benedicta
iō benedictꝰ fructꝰ ventris tui. ſꝫ ⁊ ille preuenit
te in benedictionibus dulcedinis. iō tu benedcā
Vere eteni benedictꝰ fructꝰ ventris tui. ī q̄ bene
dcē ſūt omnes gētes. de cuiꝰ plcitudie tu q̄ꝫ ac
cepiſti cum ceteris. et ſi differēciꝰ a ceteris. ac
ꝓpterea benedicta tu q̄dē ſed ī mulieribus. ille
vero benedcꝰs nō īt āgelos ſed q̄ ē vt ait apls
ſup oīa benedictꝰ ī ſecula. Dicit benedictꝰ vir
benedictꝰ panis. benedicta mulier. benedicta t
ra vel ſi q̄d tle ī creaturis bn̄dcm̄ eē memoāt
ſꝫ ſiglit bn̄dcꝰs fructꝰ ventris tui cū ſit ſup oīa
bn̄dcꝰs ī ſcla. Bn̄dcꝰs ergo fructꝰ ventris tui
bn̄dcꝰs ī odoē bn̄dcꝰs ī ſapoē bn̄dcꝰs ī ſpē Hꝰ
odifēi fructꝰ fraglāciā ſēciebat q̄ dicebat Ecce
odor filij mei ſicut odor agri pleni cui benedix
it dominus ¶ An non vere benedictus. cui bene

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

dixit dominus. De ſapore huius fructus q̃dã
qui guſtauerat. taliter eructuabat dicens Guſ
tate et videte qm̃ ſuauis ẽ domi⁹ Et alibi Quã
magna multitudo dulcedinis tue domine. q̃ ab
ſcondiſti timentibus te Et alius quidam ſi tu
guſtaſtis inq̃t qm̃ dulcis eſt dominus. Et ipſe
fructus de ſe invitãs nos ad ſe. q̃ edit me ait
adhuc eſuriet et q̃ bibit me adhuc ſitiet Vtiq;
ꝓpter dulcedinẽ ſaporis. hoc dicebat. quia ſe
mel guſtat⁹. magis excitat appetitũ. bon⁹ fruc
tus q̃ animarũ eſurientiũ et ſitientiũ iuſticiã eſca
et potus eſt. Audiſti de odore. audiſti de ſapore
audi et de ſpecie Si enĩ fructus ille mortis nõ
ſolũ ſuauis fuit ad veſcẽdũ ſ3 etiã teſte ſcptũa
delectabilis aſpectu. quãto magis huius vita
lis fructus viuifici. decorẽ debem⁹ iq̃rere ĩ quẽ
teſte alia ſcptura. deſiderãt etiã ãgeli ꝓſpicẽ
Cui⁹ pulchritudinem in ſpũ videbat et ĩ corpo
re videre cupiebat q̃ dicebat Ex ſion ſpecies de
coris ei⁹ Et ne mediocrẽ videat̃ ꝯmẽdaſſe de
corẽ. recole qđ in pſalmo alio legis. Specioſa
forma pre filijs hoĩm. diffuſa ẽ gracia in labi
is tuis ꝓpterea benedixit te deus ineternũ Be
nedictus ergo fructus ventris tui. cui benedix
it deus ineternũ Ex cui⁹ benedictiõe benedicta
tu. etiã ĩ mulieribus. quia nõ poteſt arbor ma

la frcm̄ facere bonū. Bñdcā igr̄ tu ī mulieribus q̄ illā malediccioēʒ gnālē euaſiſti. q̄ dcm̄ ē eue In dolore paries filios ⁊ nichilominus q̄ ſecu tū ē maledcā ſterilis ī iſrl. ac ſiglarē ꝯſecuta es bñdcōēʒ. vt nec ſterilis maneas nec tñ ī do loē parias. Dura ncc̄itas ⁊ g̃ue iugū ſup oēs filias eue. Et ſi pariūt cruciāť. ⁊ ſi nō pariūt malediciūť. ⁊ doloꝛ ꝓhibꝫ parē ⁊ non parē ma ledictio Quid facies v̓go q̄ hec audis q̄ hec le gis Si pturis anguſtiaris. ⁊ ſi ſterilis manes malediceris. Quid eligis v̓go prudēs. Anguſti e iqꝫ m̄ ſūt vndiqꝫ Melius ē tñ m̄ maledictū īcurrē ⁊ caſtā manē. q̄ꝫ p̄us q̄dē ꝯcipē p ꝯcupiſ cenciam vt merito poſtea p dolorem perturiā Hinc etenim et ſi video maledictum. ſed non peccatum. illinc vero et peccatum ſimul et cru ciatum ¶ Denique hec maledictio quid aliud eſt quam hominum exprobracio ¶ Neque ob aliud dicatur ſane ſterilis maledicta niſi q꞉ opprobrio et contemptui ſit habenda tamquā in vtilis et in fructuoſa. et in iſrahel tantum Michi autem pro minimo ē q꞉ hominibus diſ pliceo dum me poſſim virginem caſtam exhi bere xpriſto O virgo prudens o virgo deuota quis te docuit deo placere virginitatem. Que lex. que iuſticia. que pagia veteris teſtamenti

vel precipit vel ꝯſulit vel hortatᷣ ī carne nō car
nalitᷣ viuere·et ī terris āgelicā vitā ducē·Vbi
legeras beata virgo ſapiēcia carnis mors eſt
et curā carnis ne feceritis ī deſiderio Vbi lege
ras de v̓ginibus quia cantāt cāticum nouū qđ
nemo aliꝰ cātare poteſt et ſequūtᷣ agnū q̊cūqꝫ
ierit ·Vbi legeras laudatos eſſe q̄ ſe cōſtraue
rūt ꝓpter regnū dei Vbi legeras in carne ābu
lātes nō ſecundū carnē militamꝰ ⁊ q̄ ī mrimo
nio iūgit v̓ginem ſuā bn̄ facit ⁊ q̄ nō iūgit me
lius facit Vbi audieras·volo vos omnes eſſe ſi
cut et memetipſū·et bonū ē homini ſi ſic ꝑma
neat ſecūdū meū conſiliū De v̓ginibꝰ inq̄t p̄
ceptū nō habeo ꝯſiliū autē do Tu vero nō dicā
preceptū ſꝫ nec cōſiliū·nec exēplū niſi quod te
ꝟnctio docebat de omnibus ac ſermo dei viuus
et efficax ante tibi factus magiſter q̄ꝫ filiꝰ pri
us īſtruxerat mētē q̄ꝫ īduēt car nem Criſto er
go deuoues te exhibere virginem·et neſcis qđ
ipſi exhibere te oporteat eciā matrem·Eligis
in iſrahel eſſe ꝯſeptabilis et vt illi placeas cui
te ꝓbaſti maledictū incurrē ſterilitatis Et ec
ce maledicto bn̄dictiōe ꝯmutatᷣ fecūditate ſteri
litas rꝯpēſatᷣ Api v̓go ſinū·⁊ expāde gremiū
prepara vterū quia ecce facturus eſt tibi mag
na qui potens eſt·in tantū vt ꝑ maledictione

iſrł btā; te dicēt oēs gnacoēs · Nec ſuſpcam̄ heās v̄go prudens fecūditatē · q̄a nō āfert inte gritatē Cōcipies · ſ; ſiñ pccō guida eris · ſ; non guata · paries ſ; nō cū triſticia · neſcies vir ſ; gignes filiū Qualē filiū Illi⁹ eris mr̄ c⁹ ē de⁹ pr̄ fili⁹ pr̄ne caritatis erit corona tue caſtita tis Sapia pr̄mi cordis · erit fructus vteri v̄gial Deū deiq; paries · ⁊ de deo ↄcipies Cōfortare ergo v̄go fecūda · caſta puerpa mr̄ ītacta · quia nō eris vltra ī iſrł maledicta · neq; īt ſteriles deputata Et ſi adhuc maledicēris ab iſrł ſcđm carnem · nō q̄a ſterilē videt · ſ; q̄a fecūdā invi dēt · memēto q̄ ⁊ xp̄us maledcm̄ ptulit crucis q̄ te mrē; ſuā bn̄dixit ī celis ſ; ⁊ ī t̄ris ab āgelo bn̄dcā ⁊ a ↄctis gnācōib⁹ t̄re mērito btā p̄dicāis Bn̄dcā ergo tu ī mulierib⁹ · ⁊ bn̄dcūs fructus ven tris tui · Qua cū audiſſ; turbata ē ī ſermoē ei⁹ ⁊ cogitabat q̄l' eēt iſta ſalutacō · Solēt v̄gīes q̄ vē vgīes ſūt ſp pauide ⁊ nūq̄ eē ſecurē · ⁊ vt caueāt timēda · eciā tuta ptimeſcere · ſciētes ſe ī vaſis fictilib⁹ theſaur portare p̄cioſū ⁊ nimis arduū eē viuere āgelū īt hoīes · et ī t̄ris more celeſtium conuerſari · et in carne celibē vitam agere ¶ Hec proinde quidquit nouum · quid quit ſubitum fuerit cetum ſuſpectas habent inſidias ¶ Totum contra ſe eſtimant machi

natū Ideirco et maria turbata eſt in ſermone
āgeli Turbata eſt ꝫ non pturbata Turbat⁹
ſū inquit et non ſū locutus ꝫ cogitaui in dies
ātiq̄s ꝛ ānos eternos ī mēte hui Ita ergo ꝛ mari
a turbata eſt et nō eſt locuta · ꝫ cogitabat q̄lis
eſſet iſta ſalutacio Quot turbata eſt verecūdie
fuit ꝟginalis · ꝙ non pturbata fortitudinis ꝙ
tacuīt ꝛ cogitauit prudencie Cogitauit ātē q̄l
eſſet iſta ſalutacio Sciebat prudens virgo ꝙ
angel⁹ ſathañe trāſfigurat ſe ſepe in angelū
lucis · et quia nimicū humilis · et ſimplex erat
vel tale penitus a ſancto angelo ſperabat · ꝛ i
deo cogitabat qualis eſt iſta ſalutacio · Tūc ā
gelus intuitus ꝟginem et varias eā ſecū voluē
cogniciones faciliē deprehēndēs pauidā cōſola
tur · cōfirmat dubiam · ac familiariter vocans
ex nomine benigne ne timeat pſuadet Ne ti
meas inquit maria · inueniſti grāz apud dn̄m
Nichil ꝫ doli · nichil hic fallacie eſt nullā circū
uēcionem · nullas hic ſuſpiceris īſidias · Nō ſū
homo ꝫ ſpūs · et dei angelus non ſathane · Ne
timeas inq̄t maria · inveniſti grām apud domi
nū O ſi ſcires quātū tua humilitas altiſſio pla
ceat · qn̄ta apud te ipſū ſublimitas · maneat an
gelico te indignam nec alloquio iudicares nec
obſequio Ut enī q̄t tibi īdebitā dixeris graciā

angeloꝝ q̄ iuenisti grāꝫ apud deū Inueiſti qꝺ
q̄rebas iueīſti qꝺ neō ante te potuit iueīre·iue
niſti grāꝫ apud deū·Quā grām·Dei ꝛ hoim
pacē·mortis destructionē·vite rpacionē·Hec
ē grā q̄ꝑ iueīſti apud deū·Et hoc tibi ſignum
Ecce cōcipies ꝛ paries filiū·et vocabis nomen
eiꝰ ihesū Intellige v̊go prudēs·ex noie ꝓmiſ
ſi filij q̄ꝑnta ꝛ q̄ꝑ ſpeālē grāꝫ iveneris apud de
um Et vocabis ait nomē eiꝰ ihm Rōnē hꝰ voca
buli aliꝰ euāgeliſta nouit·āgelo itpretāte ſic
Ipſe nō ſaluū faciet populū ſuū a pcc̄is eorum
Duos ihs lego i tpo huiꝰ·quē nūc i maībus
habeꝰ preceſſiſſe·ālos ꝑpl'is prefuiſſe·Quoꝝ
vnꝰ ꝑpl'm ſuū de babiloē eduxit·alt ſuū i ter
rā promiſſionis introduxit·Et illi quidem il
los quibus preerant ab hoſtibus defendebant
ſed numquid ſaluabāt a peccatis eorum·Hic
autem noſter ihesus ꝛ a peccatis ſaluat popu
lum ſuum et introducit in terram viuencium
Ipſe enim ſaluū faciet populū ſuū a peccatis e
orum·Quis eſt hic qui eciam peccata dimit
tit·Vtinam et me peccatorem dignetur domi
nus ihesus annumerare populo ſuo vt ſaluum
me faciat a peccatis meis Vere non beatus po
pulus cuius eſt iſte ihesus domiꝰ eius quia ip
ſe ſaluum faciet populum ſuum a peccatis eoꝝ

Vereor autem ne multi ſe ꝯfiteãtur eſſe de po
pulo eius · quos tamẽ ipſe nõ habeat de popu
lo ſuo Vereor ne pleris qꝫ qui quaſi in populo
illius religioſores eſſe videãt · ipſe aliquãdo di
cat Populus hic labijs me honorat cor autẽ eo
rũ longe eſt a me · Nouit enim domin⁹ q̃ ſũt eius
nouit quis elegit a pricipio · Quid me vocatis
ait domine dñe · et nõ facitis q̃ dico · Vis ſcire ã
ptineas ad populũ eius · vel pocius vis eſſe de
populo eius · Fac q̃ dicit iheſus · ⁊ cõputabit te
in populo ſuo · Fac q̃ iubet dominus iheſus ĩ eu
angelio · q̃ iubet in lege et in ꝓphetis q̃ iubet ꝑ
miniſtros ſuos q̃ ſũt in eccĩa · obtempora eius
vicarijs prepoſitis tuis · nõ tm̃ bonis et modeſ
tis ſꝫ etiã diſcolis · ⁊ diſce ab ipſo iheſu q̃a mi
tis eſt et humilis corde · et eris de beato popu
lo quẽ elegit in heridi tatem ſibi eris de lauda
bili populo eius quẽ dominus benedixit dicẽs
opus manuũ mearũ tu es · hereditas mea iſra
hel · Cui ne forte iſrahel carnalem emuleris eciã
ã teſtimoniũ phibet dicens Populus quẽ non
cognoui ſeruiuit michi ĩ auditu ãris obediũt
michi Sed audiam⁹ quid idẽ ãgelus ſenciat
de illo cui necdũ cõcepto tale indidit nomẽ Ait
namqꝫ · hic erit magnus · et fili⁹ altiſſimi voca
bitur Bene magnus ẽ quia fili⁹ altiſſimi me

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

debitur appellari. An nō magnus cuius magni
tudis nō ē finis. Et q̄s magnus ait ſicut deus
nr̄. Plane magnus q̄ tā magnus q̄ꝫ altiſſimus
q̄a et ipſe altiſſimus Neq; enī altiſſimi filius
rapinā arbitrat̄ eē ſe eq̄lē altiſſio. Ille m̄ito
arbitrādus ē cogitaſſe rapiā; q̄ cū de nulla in
āgelicā formā fcūs fuiſſet. fcōri ſuo ſe ꝯpās v
ſurpauit ſibi qd̄ filij altiſſimi ē ꝓpū q̄ vtiq; in
forma dei a deo non fcūs. ſ; geitus ē Altiſſim9
vero pater q̄uis omp̄s ſit non potuit tn̄ vel e
q̄lem ſibi condē creaturā vel inequalem gigne
re filium Fecit itaq; āgelū magnum ſed nō q̄n
tus ipſe. et ideo nec altiſſimum. Solum autē
vnigenitum. quem non fecit. ſed genuit omni
potens omnipotentem. altiſſimus altiſſimum
eternus eternum. ipſum ſibi per omnia comp
ari nec rapinam eſtimat nec iniuriam. Recte
ergo hic erit magnus. quia filius altiſſimi vo
cabitur Sed quare hic erit magnus. ⁊ non po
cius eſt magnus. Qui ſemper equaliter mag
nus eſt nō habet quo creſcat. ne maior poſt cō
ceptum futurus ſit. quā ante vel ſit vel fuerit
An forte propterea dixit erit quia q̄ magn9 de
us erat. magnus homo futurus ſit Bene igit̄
hic erit magnus ¶ Magnus homo magnus
doctor magnus propheta ¶ Hic enim dicitur

de eo in euangelio· Quia ꝓpheta ſurrexit ī no
bis Et a minori quidā ꝓpheta· magnus itidē
ꝓpheta venturus ꝓmittit̄ ·Ecce venit inq̄t ꝓ
pheta magnus et ipſe renouabit iheruſalē Et
tu quidē o v̓go puulū pies puulū nutries puu
lū lactabis ſȝ cū videris puū· cogita· magnum
Erit enī magn⁹ quia magnificabit eū de⁹ ī cō
ſpectu regū· deo vt adorēt eū reges· omnes gē
tes ſeruiūt ei· Magnificet ergo aīa tua dn̄m q̄
a ·hic erit magnus et filius altiſſimi vocabit̄
Magnus erit et magna faciet tibi q̄a potēs ē
et ſanctū nomen eius Qđ enī ſancti⁹ nomē q̄ȝ
filius altiſſimi vocabitur ·Magnificet̄ et a no
bis puulus magnus dominus· quos vt faceret
magnos factus ē puulus Peruulus enī natus
eſt nobis filius datus ē nobis · Nobis ī q̄ꝑ nō
ſibi q̄ vtiqȝ ante tēpora· multo nobili⁹ ex p̄re
natus naſci tēporalit̄ non indigebat ex matre
Non angelis quoqȝ· q̄ cū magnū haberēt puu
lū nō req̄rebāt · Nobis ātē nat⁹ nobis ⁊ dat⁹
quia nobis neceſſarius Jam de nobis nato et
dato faciam⁹ id ad qđ ē nat⁹ et dat⁹ Vtamur
noſtro in noſtrā vtilitatem· ⁊ de ſaluatore ſalu
tem operemur Ecce puulus in medio ſtatuīt̄
O puulus puulis deſideratus O vere puulus ſȝ
malicia non ſapiencia Studeam⁹ effici ſicut p

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

vul⁹ iſte diſcam⁹ ab ipſo q̄a mitis ē ⁊ humil' cor
de·ne magn⁹ vir de⁹ ſine cā fcūs ſit hō puul⁹
ne gr̄is ſit mortu⁹·ne īvacuū crucifix⁹ Diſca⁹
ei⁹ humilitatē·imitemur māſuetudinē·āplecta
mur dilcōnē·ꝯmuīcem⁹ ei⁹ paſſionibus laue
mur ī ſanguīe ei⁹·ipſū offeam⁹ ꝓpiciacionem
ꝓ pccīs nrīs· quō ad hoc ipſe nat⁹ ⁊ dat⁹ eſt
nobis Ipſū ocülis patris·ipſū offeam⁹ et ſuis
q̄a ⁊ pr̄ ꝓprio filio nō pepcit ſʒ ꝓ nob' tradidit
illū·⁊ ipſe fili⁹ ſemʒipſū exinaniuit formā ſui
accipiēs ipſe tradidit ī morte animā ſuā·⁊ cū
ſcelerat⁹ deputat⁹ ē ⁊ ipſe pccā multoꝝ tulit·⁊
ꝓ trāſgreſſorib⁹ rogauit vt nō perirēt Non
pn̄t pire ꝓ q̄b⁹ fili⁹ rogat ne peant ꝓ q̄b⁹ pr̄
tradidit filiū ī mortē vt viuāt Eq̄lit' ergo ab
vtroqʒ ſpanda ē venia q̄b⁹ eq̄l' ē ī pietate miā
par ī volūtate potēcia vna ī diuinitate ſbīa·in
q̄ vn⁹ cū eis ſpūs ſcūs viuit ⁊ regnat de⁹ per
oīa ſcl'a ſcl'oꝝ Amen ¶ Incipit omelia quarta

Non ē dubiū q̄t q̄t ī laudib⁹ matris pro
ferimus ad filiū ptinere·et rurſū cum fili
um honoramus·a gloria matris nō recedim⁹
Nam ſi iuxta ſalōēʒ filius ſapiens gloria ē pa
tris quantomagis glorioſū eſt matrem ipſi⁹
eſſe ſapie· Sʒ q̄d ego tēpto in eius laudibus
q̄ laudabilē ꝓphe phibʒ āgel⁹ narrat pnūciāt

euãgelista Non ergo laudo quia nõ audeo·sed
tamen replico deuotius·qd iam explicauit p os
eius euãgeliste ſpiritus ſanctus Sequit naqȝ
et dicit· Et dabit dominus de⁹ ſedẽ illi dauid
patris ſui· Verba ſũt angeli ad v̄ginem de p
miſſo filio·pmittentis qd debeat poſſidere r̄g
nũ dauid Quot de ſtirpe dauid originẽ duxe
rit dominus iheſus nemo dubitat·Quero autẽ
quomodo dederit ei de⁹ ſedẽ dauid patris ei⁹
cũ i iheruſalem nõ regnauerit·quinymo turbis
eũ volentibus regem cõſtituere nõ acqeuerit ſȝ
et ante faciem pilati pteſtatus ſit·regnũ meũ
nõ ẽ de hoc mũdo·Deniqȝ quid magnũ pmit
tit ei q ſedet ſup cherubin quẽ pheta vidit
ſedẽtẽ ſup ſoliũ excelſũ et eleuatũ·ſedere i thro
no dauid patris ſui·Sȝ noui⁹ quãdã aliã ihe
ruſalem ab ea q nũc ẽ in q regnauit q̃dã ſcã
multo iſta nobiliorẽ multo ditiorẽ Hanc igitur
puto hic fuiſſe deſignatã·illo videlicet vſu lo
quendi quo reperis ſepe in ſcripturis ſignificans
poni p ſignificato·Tũc ſane dedit illi deus ſe
dẽ dauid patris ſui·quãdo cõſtitutus ẽ rex ab
eo ſup ſiõ mõtẽ ſanctũ ei⁹·Sed hic pheta de
q regno dixerit expreſſi⁹ apparuiſſe videt in
eo q nõ in ſion poſuit ſȝ ſup ſion Nã ideo for
taſſis dictum eſt ſup quia in ſion quidẽ regna

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

uit dauid · ſup hō vero regnū ē illiꝰ de q̄ dictū
ē ad dauid · De frcū ventris tui ponā ſup ſedē
tuā De q̄ ꝛ dictū ē p aliū ꝓ͛ haz Sup ſoliū dd
ꝛ ſup regnū eiꝰ ſedebit Vides quia vbiqꝫ repp
is ſup Sup hō · ſup ſedē ſup ſoliū · ſup regnum
Dabit ergo ei dn̄s ſedē dd patris ſui non tipi
cā · ꝫ veram · non temporalem ſed eternam · nō
terrenam ſed celeſtem · Que idcirco memorat̄
vt dictum eſt fuiſſe dauid · quia hec ī q̄ tempo
raliter ſedit · eterne illius gerebat ymaginem
Et regnabit in domo iacob ineternum · et reg
ni eius non erit finis · Hic quoqꝫ ſi domum ia
cob temporalem accipimꝰ · quomodo in illa q̄
eterna nō eſt ineternum regnaturus eſt · Que
renda eſt igitur domus eterna iacob in qua r̄g
net ineternum cuius regni nō erit finis · An nō
denique domus illa eraſparans iacob impie
abnegauit eum et inſipienter reſpuit ante fa
ciem pylati · quando illo perhibente regem veſ
trum crucifigam vno ore reſpondendo clama
uit non habemus regem niſi ceſarem · Require
itaqꝫ apoſtolū et diſcēnꝫ tibi eū q̄ ī occulto iude
us ē ab illo q̄ ī manifeſto · ꝛ q̄ ī ſpū ē circūciſio
ab ea que fit in carne · et ſpiritualem iſrahel a
carnali · ꝛ filios fidei abrahe a filijs carnis Nō
enim mq̄t omnes q̄ ex iſrahel hij ſt iſrahelite

neqꝫ q̄ ſemen abrahe hij filij Sequere ergo et
dic Similiter et omnes q̄ ex iacob . hij reputā
di ſunt in domo iacob ¶ Jacob quippe ipſe eſt
q̄ iſrahel . Solos igitur q̄ in fide iacob pfecti
inueniendi ſūt reputa i domo iacob . vel pocius
noueris ipſos fore ſpiritualem ⁊ eternā domū
iacob in qua regnabit dominus ihesus ineter
nū Quis ex nobis eſt q̄ iuxta interpretacionē
nominis iacob ſupplantet diabolū de corde ſu
o . luctetur cū vicijs ⁊ cōcupiſcēcijs ſuis . vt nō
regnet peccatū i ſuo mortali corpore . ſꝫ regnet
in eo ihesus et nūc q̄dē p graciā et ineternū p
gloriam Beati in quibus ihesus regnabit ine
ternū . quia et ipſi cū eo regnabūt et regni hu
ius non erit finis O q̄ꝫ glorioſū ē regnū illud
in quo reges cōgregati ſunt cōuenerūt in vnū
ad laudandū . ſ . et glorificādū eū qui ſuper ō
nes eſt rex regū ⁊ dominus dominaciū de cui⁹
ſplendidiſſima cōtemplacione fulgebūt iuſti
ſicut ſol in regno patris eoꝝ O ſi et mei pecca
toris meminerit ihesus in beneplacito populi ſu
i cū venerit in regnū ſuū O ſi me in die illa qū
traditurus eſt regnū deo et patri . viſitare dig
netur in ſalutari ſuo ad videndū ſcilicet in bo
nitate electorū ſuorū . ad letādū in leticia gen
tis ſue . vt laudet̄ eciam a meā hereditate ſua

Veni iteri dnē ihesū aufer ſcādula de regno tuo qđ ē aīa mea · vt regnes tu q̄ debes ī ea · Venit ↄtra me auaricia ⁊ vēdicat ī me ſibi ſedem · iac tācia cupit dnāri michi · ſupbia vult m̄ eē rex Luxuria dicit m̄ ego regnabo ābicō detractio īvidia · ⁊ iracūdia certāt ī me ipſo de me ipſo cui⁹ ego potiſſimū eē videar · Ego aūt q̄ntū valeo ꝑſto ꝑnitor q̄ntū iuuor · deū meū ihm ꝑ clamo · ipi me defēdo q̄a ipſi⁹ me iuris agnoſ co · ipſū m̄ deū ipſū m̄ dnm̄ teneo ⁊ dico Nō habeo rgē niſi dnm̄ ihm Veni ergo dnē diſp ge illos in v̄tute tua ⁊ rḡbis in me quia tu ipſe rex me⁹ ⁊ de⁹ me⁹ qui mandas ſalutes iacob Dixit autem maria ad angelū Quomō fiet iſtud q̄m̄ virū nō cognoſco · primo q̄dē prudē ter tacuit cum adhuc dubia cogitabat qualis eſſet iſta ſalutacio malens nimirum humlit non reſpondere quam temere loqui quod neſci vet iam vero confortata et bene premeditata · ā gelo quidem foris loquente · ſed đo intus per ſuadente · erat enim dominus cum illa dicente angelo dominus tecum · ita confortata fide · ſci licet depellente timorē · leticia verecūdiam dix it ad angelū Quomō fiet iſtud · qm̄ viꝝ nō ↄg noſco Nō dubitabat de fcō · ꝫ modū req̄rit et ordinem Nec enim q̄rit ā fiat iſtud · ꝫ quō dc

ſi dicat · Cū ſciat dominus melis teſtis cōſcie
cie mee · votū eſſe ancille ſue · non cognoſcē virū q̄
legē · quo ordine placebit ei vt fiat iſtud · Si
oportuerit me frāgere votū vt pariā talē filiū
et gaudeo de filio et doleo de ꝓpoſito · fiat tamē
voluntas eius Sin vero concipiā v̈go · virgo et
pariam q̄d vtiq̄ʒ ſi placuerit ei īpoſſibile non
erit tūc vere ſcio quia reſpexit humilitatem an
cille ſue Quomō fiet iſtud qm̄ vir nō cognoſco
Et reſpōdit angelus et dixit ei · Spūs ſanctꝰ
ſupueniet in te · et v̄tus altiſſimi obumbrabit
tibi Superius dicta eſt gracia plena · ꝛ nūc q̄ʒ
dicitur ſpiritus ſanctus ſupueniet in te et v̄tus
altiſſimi obūbrabit tibi Nūquid potuit r̄ple
ri gracia ꝛ nec dū habere ſpm̄ ſanctū · cum ipſe
ſit dator graciarū Si autem ſpiritus ſanctus
in ea erat · qūo ad huc tāquā nouiter ſupuē ni
eꝰ r̄ꝓmittit̄ An forte ideo nō dixit ſimpliciter
veniet in te ſʒ addidit ſup · quia et prius q̄dē in
ea fuit ꝑ multā graciam · ſʒ nūc ſupuenire nūci
atur ꝓpter habūdācioris gracie plenitudinē
quā effuſurus eſt ſup illā · At vero cū plena iā
ſit illud amplius qūo capere poterit · Si autē
plus aliquid capere poteſt · qūo et ante plena
fuiſſe intelligēda eſt · An prior q̄dē gr̄a eius tā
tum repleuerat mentem · ſequens vero eciā vē

trem pſiidē debet·q̄tn⁹ ·ſ· plenitudo diuinita
tis q̄ ante ī illa·ſicut et ī multis ſanctoꝝ ſpūa
lit̄ habitabat· eciā ſicut ī nullo ſanctoꝝ corpo
raliter ī ipſa habitaē īcipiat Ait itaqꝫ· Spūs
ſanctus ſupueniet ī te·⁊ vt⁹ altiſſimi obūbra
bit tibi Quid eſt·⁊ vt⁹ altiſſimi obūbrabit ti
bi·Qui poteſt capē capiat· Quis enī excepta
fortaſſis illa q̄ hec ſola ī ſe feliciſſie meruit ex
piri ītellcā capē · roē diſcnē poſſit·q̄liter ſplē
dor ille ī acceſſibilis vgīs ſeſe viſceribus infu
dēit ·et vt illa qđ in acceſſibile ē accedē ad ſe
ferre potuiſſet·de porciūcula ei⁹ dē corporis cu
ī ſe animāte ꝯtemperauit·reliq̄ maſſe vmbracu
lum fecerit Et fortaſſe ꝓpt̄ hoc marie dictū ē
obumbrabit tibi·quia res nimirum in ſacrō e
rat et quod ſola per ſe trinitas in ſola et cum
ſola virgine voluit operari ſoli datū eſt noſſe
cui ſolum datum eſt experiri Dicatur ergo ſpi
ritus ſanctus ſupueniet inte·q̄ vtiqꝫ ſua potē
cia fecūdabit te ⁊ vtus altiſſimi obūbraait ti
bi hoc eſt illū modū q̊ de ſpū ſancto concipies
dei vt⁹ dei ſapīa ſic xpūs in ſuo ſecretiſſimo
ꝯſilio obūbrādo ꝯtegꝫ ⁊ occultabit q̄ti⁹ ſibi tā
tū notū heāt ⁊ tibi ei q̄ expit̄ Ac ſi āgel⁹ rñde
at ad vgīcꝫ q̄d a me rq̄rēs qđ ītē mox expicis
Sciēs ſcies ·⁊ felicit̄ ſcies·ſꝫ illo doctoē quo et

auctore Ego autē miſſus ſū nūciare ꝟginalem
ↄ̄ceptū non creare Nec poteſt doceri n̄ a donā
te nec poteſt addiſci n̄ a ſuſcipiēte Jdeo qꝫ qđ
naſcetur ex te ſanctū· vocabitur filius dei Qđ
eſt dicere Qm̄ nō de homine ſꝫ de ſp ū ſa cto ē
quod ↄ̄cipias ↄ̄cipies autē altiſſimi ꝟtutem
hoc eſt filiū dei· ideo et qđ naſcetur ex te ſanc
tū vocabitur filius dei· id eſt non ſolū q̄ de ſinu
patris in vterū tuū veniens obumbrabit tibi
ſꝫ eciam id qđ de tua ſubſtācia ſociabit tibi ex
hoc iam vocabitur filius dei· queādmodū et is
q̄ a patre eſt ante ſecula genitus· tuus q̊ꝫ āmō
reputabitur filius Hic autem et qđ natum ex
ipſo erit tuus et quod ex te naſcetur erit eius
vt tamen nō ſūt duo filij ſꝫ vnus· Et licet aliꝰ
quidē ſit ex te alius ⁊ de illo ſit iam nō tamen
cuius qꝫ filius ſꝫ vnus vtriuſqꝫ filius erit Jde
o qꝫ quod naſcetur ex te ſanctū· vocabitur filiꝰ
dei Attēdo queſo quā reuerēter dixit quod naſ
cetur ex te ſanctū Vt quid enī ita ſimpliciter
ſanctū ⁊ abſqꝫ additamento Credo quia nō ha
buit quod ꝓprie digne ve nominaret illud exi
miū illud magnificū illud reuerēdū qđ de puriſ
ſima videlicet ꝟginis carne cū ſua anima vni
co patris erat vniendū· Si diceret ſancta ca
ro vel ſanctꝰ hō vel ſāctꝰ infans q̄dq̄t tale po

neret parũ ſibi dixiſſe videret. Poſuit ergo ſ.
definite ſcm̄ . quia q̄tq̄t illud ſit qd̄ v̄go genu
it. ſcm̄ ꝑaul dubio ac ſigℓr ſcm̄ fuit . ⁊ p ſpūs
ſcīficacōnē ⁊ p v̄bi aſſūpcōnē Et adiecit āgelꝰ
Et ecce ait eliſabeth ↄgnata tua ⁊ ipſa ↄcepit
filiū i ſenectute ſua . Quid fuit neccē huiꝰ eciā
ſterilis v̄gini nūciare ↄceptum. Nūquid forte
dubiā. ⁊ adhuc icredulā oraculo. tercciori volu
it confirmare miraculo Abſit legimꝰ ſacharie
icredulitatem ab hoc ipſo āgelo fuiſſe caſtiga
tam mariam autem in aliquo reprehenſam nō
legimus. qn̄ pociꝰ fidē ipſius eliſabeth ꝓphe
tante laudatam agnouimus . Beata inquit q̄
credidiſti quoniam perficientur in te que dicta
ſunt tibi a domino Sed ideo ſterilis cognate
conceptus v̄gini nunciatur . vt dū miraculum
miraculo additur gaudium gaudio cumuletur
¶ . Porro neceſſarie non erat modico letcie
et amoris preueniente inflammari incendio
que filium paterne dilectionis cum gaudoi ſpi
ritus ſancti mox fuerat conceptura ¶ . Neqꝫ
enim niſi in deuotiſſimo atque hylariſſimo
corde. tanta ſe capere poterat dulcedinis et a
lacritatis affluencia ¶ . Vel ideo conceptus
eliſabeth marie nunciatus eſt ¶ Quia pro
fecto decebat vt verbum mox diuulgandum

vbiqȝ prius ſciret ᷦgo ꝑ angelū· q̄ꝛ̄ ādiret ab
hoīe nec mater videlicet dei a cōſilijs filij vi
deretur amota ſi eoꝝ q̄ in terris tā ꝓprie gere
reẜ ēmāſiſſꝫ ignara Vel iō pcī⁹ ꝯcept⁹ eliſa
beth marie nūciaẜ ·vt dū nūc ſaluatoris nūc
precurſoris edoceretur aduenturus ·reꝝ temp⁹
et ordinem tenens·ipſa melius p⁹modū ſcpto
ribus ac predicatorib⁹ euāgelij referet verita
tē·q̄ plene de omnibus a pn̄cipio celitus fuit ī
ſtructa miſterijs Vel ideo adhuc nūciaẜ marie
ꝯceptus eliſabeth vt audiēs cognatā vetulā et
grauidā·cogitet iuuēcula de obſequio· ſic qȝ il
la ꝓperāte ad viſitādū puulo ꝓphete locus et
occaſio daretur· q̊ minori adhuc domiō ·ſui of
ficij valeat exhibere p̉micias ·et dū ad ſe īvicē
matrū occurrit īfantū qȝ ab alterutro excita
ta deuocio·mirabilius fiat miraculū de mira
culis Vide autem ne hec tā magnifica·q̄ ab an
gelo audis prenūciata ab ipſo ſperes pficienda
A quo ergo ſi queris angelū audi· Quia nō e
rit impoſſibile apud deū omne ᷦbū Ac ſi dice
ret· Hec q̄ ego tā fidēter ꝓmitto·nō de mea ſꝫ
de illi⁹ q̄ me miſit ᷦtute preſumo·quia nō erit
impoſſibile apud deū omne ᷦbū Quale enim
illi ᷦbū impoſſibile poterit eſſe·q̄ omnia fecit
in ᷦbo illo · Mouet me et hoc ī ᷦbis angelicis

qd̄ ſignāt nō ait. q̄a nō erit īpoſſibile oē fcm̄ ſꝫ oē v̇bū An idcirco poſuit v̇bū. quia q̄ꝫ facile pn̄t hoīes loqui qd̄ volūt ecīā qd̄ nullaten⁹ fa cere poſſūt tā facile ſine īcōpabilit facili⁹ valꝫ de⁹ īplere ope. q̄dq̄d illi valēt exp̄mere verbo Dicā apci⁹ Si hoīb⁹ tā facile eēt facere. q̄ꝫ di cere q̄ꝫ volūt. et ipſis q̄ꝫ nō eſſe īpoſſibile oē v̇bū Nūc aūt qm̄ vulgaris ꝛ verus ſermo ē mlt tum eſſe interloqui ꝛ facere. ſed apud homīes non apud deum. ſoli deo. quia idem eſt facere quod loqui. idem loqui quod velle merito non erit impoſſibile omne v̇bū Verbi gracia. Po tuerunt preuidere et predicere ꝓphete virginē vel ſterilem concepturam ac parituram. ſꝫ nū quid facere vt conciperent vel parerent. Deus autem qui eis poſſe dedit preuidere. quam fa cile potuit tunc qd̄ voluit p illos p̄dicere. tā fa cile potuit nūc qd̄ voluit p ſe ipſū qd̄ ꝓmiſit ī plere Siquidem apud deū nec v̇bum diſſidet ab intencione quia veritas eſt nec factum a v̇ bo q̄a v̇t⁹ ē. nec mo⁹ a fcō q̄a ſapīa ē. ac p hoc nō erat īpoſſibile apud dm̄ oē v̇bū Audiſti vir go fcm̄ audiſti ꝛ modū. vtrūqꝫ mirꝫ vtrūqꝫ a mādū Jocūdaē filia ſiō. exulta filia ihrl'm. Et qm̄ āditui tuo datū ē gaudia ꝛ leticia ādia⁹ ꝛ nos a te r̄nſū leticie qd̄ d̄ſideā⁹ vt iā exultent

oſſa humiliata · Audiſti in quã ſanctũ et credi
diſti · crede et de modo quod audiſti Audiſti q̃a
concipies et paries filiũ · audiſti quod nõ p ho
minem ꝫ p ſpiritũ ſanctũ · exſpectat angel⁹ rẽſ
ponſũ · tẽpus eſt enĩ vt reuertatur ad deũ qui
miſit illũ · Exſpectam⁹ et nos o domina v̉bum
miſeracionis · quos miſerabiliter premit ſentẽ
cia dampnacionis · et ecce offertur tibi preciũ
noſtre ſalutis · ſtatim liberamur ſi cõſentis In
ſempiterno dei v̉bo facti fuerim⁹ omnes · et ec
ce morimur in tuo breui reſponſo ſuus reficien
di vt ad vitã reuocemur Hoc ſupplicat ecce pi
a v̉go flebilis adam · cũ miſera ſobole ſua exul
de paradiſo · Hoc abraham · hoc dauid · hoc ce
teri flagitãt ſci patres · ſ · tui qui ⁊ ipĩ habitãt
in regione vmbre mortis · hoc mũdus tot⁹ tuis
genib⁹ ꝓuolutus exſpectat Nec ĩ merito qm̃
ex ore tuo pendet cõſolacio miſerorũ · redẽpcio
captiuorũ · liberacio dãpnatorũ · ſalus deniqꝫ v
niuerſoꝝ filiorũ adam · tocius generis tui Da
v̉go reſponſũ · feſtinãt o dñã reſponde v̉bũ · qđ
terra quod inferi · quod exſpectãt ⁊ ſuperi Ip
ſe quoqꝫ omniũ rex ⁊ dominus quãtũ concupiuit
decorẽ tuũ · tm̃ et deſiderat reſponſiõis aſſenſũ
in qua nimirũ ꝓpoſuit ſaluare mũdum · Et cui
placuiſti in ſilencio · iam magis placebis ĩ v̉bo

cū ipſe tibi clamat e celo O pulchra int mulie
res. fac me audiṙe vocem tuā Si ergo tu facias
eū audiṙe vocē tuā. ipſe te fāc̄et videṙe ſalutē nrā;
Nūq̄d nō ē qd hoc q̄rebas. qd gemebas qd di
ebus ac noctibus orādo ſuſpiābas Quid igit
Tu es cui hoc pmiſſū ē an aliā exſpcām9 ym
mo tu. ipſa nō alia. Tu iq̄ illa pmiſſa. illa ex
ſpcāta. illa deſideāta illa ex q̄ ſanct9 pr̄ tu9 ia
cob morti appropians vitam ſperabat eter
nam. cum dicebat ſalutare tuum exſpectabo do
mine in qua denique et per quam de9 ipſe rx
noſter ante ſecula diſpoſuit operari ſalutē in
medio terre Quid ab alia ſperas quod tibi of
fert. Quid per aliam exſpectas. quod per te
mox exhibebitur. dummodo prebeas aſſenſum
reſpondeas verbum. Reſponde itaq; citi9 āge
lo. ymmo p āgelū dnō Reſponde itaq; v̇bū et
ſuſcipe v̇bū pfer tuum ⁊ ſuſcipe diuinum emit
te trāſitorium et amplecte ſempiternū Quid
tardas. Quid trepidas ¶. Crede confitere et
ſuſcipe ¶. Sumat humilitas audaciam. ve
recundia fiduciam. nullatenus conuenit nunc
vt. virginalis ſimplicitas obliuiſcatur pru
denciam ¶ In hac ſola re ne timeat vir
go prudens preſumpcionem ¶ Quia et
ſi grata in ſilencio verecundia ¶ Magis

tamen nunc in v̊bo pietas neceſſaria Api v̊go
beata cor fidei· labia cõfeſſio in viſcera creato
ri · Ecce deſideratus cũctis gentibus foris pul
ſat ad oſtiũ· O ſi te morãte ptrãſierit· et rur
ſus incipiens dolẽs querere quẽ diligit anima
mea Surge curre api· Surge p fidem· curre p
deuocionem· api p cõfeſſionẽ · Ecce iq̃t ancilla
domini· fiat m̃ ſecũdũ v̊bũ tuũ Semp ſolꝫ eſſe
gracie diuine familiaris v̊tꝰ humilitatis De
us· n· ſupbis reſiſtit humilibus autẽ dat graci
am· humilitate ergo reſpondetur· vt ſedes gra
cie reparet̃ Ecce inquit ãcilla domini Que eſt
hec tã ſublimis humilitas· q̃ cedere non nouit
honoribus· inſoleſcere gr̃a neſcit · Mater dei
eligit̃ · et ãcillã ſe noĩat Nõ medioc̃s reuẽa hu
militatis inſigne· nec oblata tanta gloria obli
uiſci humilitatẽ Nõ magnũ eſt ſe eſſe hũilem
in abiectione· magna ꝓrſus ⁊ rara humilitas
honorata Si me miſerũ homũcionem meis de
cepta ſimilaciõibꝰ ad aliquem me vel medio
crẽ honorẽ puexerit eciam· deo nimirũ hoc vel
ꝓpter mea· vel ꝓpter ſubiectoꝝ pmittente pec
cata· ſtatĩ oblitus q̃ fuerĩ talem me puto· q̃lis
ab hominibus q̃ cor nõ videt̃ putatus ſũ Credo
fame cõſcienciã nõ attendo· ⁊ reputãs nõ hono
rem v̊tutibus ſꝫ honori v̊tutes eo ſanctiorem q̊

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ſuperiorē me eſtio Videas plēos q̄ꝫ ī ecc̄ia de ignobilibus nobiles de pauperibꝰ diuites fac tos. ſubito ītumeſcē. ꝓ̄itie obliuiſci abiectiōis geꝰ q̄ꝫ ſuū erubeſcē et infirmos dedignari pn tes Videas ⁊ hoīes pecunioſos ad hōres q̄ꝫ ec cleſiaſticos ꝑuolāe. mox q̄ꝫ ſibi applaudere ſā tatē veſtiū dūtaxat mutacōnē non mēciū. ⁊ dig nos ſe eſtimāt dignitate ad q̄ꝫ ābiēdo ꝑueniunt q̄d q̄ꝫ ſi audeo dicere. adepti ſūt nūmis attri buere meritis. Omitto aūt de hijs quos exce cat ambicio. et honor ipſe ſuperbiendi eis ma teria eſt Sed video quod magis doleo. poſt ſpretam ſeculi pompam non nullos in ſcola hu militatis. ſuperbiam magis addiſcere. ac ſub alis mitis humilis que magiſtri grauius inſo leſcere. ⁊ amplius impacientes fieri ī clauſtro quam ſi fuiſſent in ſeculo Quod que magis ꝑ uerſum eſt pleri que in domo dei non pacuun tur habere contemptui qui in domo ſua non ni ſi contemptibiles eſſe potuerunt. vt quia vide licet vbi a pluribus honores appetunt̄ ibi lo cum habere non meruerūt. ſaltem ibi honoābi les videāt̄ vbi ab omnibus honores ꝯtempnū t̄ Video ⁊ alios q̄d ſīn doloē vidēi nō dꝫ pꝰ ag greſſā ꝑ̄ miliciam rurſus ſecularibꝫ implicari negocijs. rurſꝰ terrenis cupiditatibꝫ īmergi

cū magna arca erigere muros· et negligere mo
res ſub pretextu q̄z cōis vtilitatis v̄ba vēde di
uitibus et matronis ſalutaciones · ꝫ et cōtra
ſui imꝑatoris edictū cōcupiſcere aliena· et ſua
cū lite repetere · nō audiens apoſtolū ex impe
rio regis tubicinātē Hoc ipſū iq̄d derelictū eſt
i vob̄ q̄ cās habetis · Quare nō magis fraudē
pacimini Ita ne mūdū ſibi et ſe mūdo crucifixerūt
vt q̄ ante vix in ſuo vico vel opido cogniti fue
rūt modo circuieūtes ꝓvincias· et curias frequē
tātes· rēgū noticiā· p̄ncipū familiaritates aſſe
cuti ſūt · Quid de ipſo habitu dicā in qua iam
nō calor ꝫ color requiritur cultui· magis q̄z cul
tui veſtiū quā v̄tutū inſiſtit Pudet dicere vinci
tur· in ſtudio ſuo mulierculę· quādo a mōchis
preciū affcātur in veſtibus non neceſſitas nec
ſaltē forma religionis retēta in habitu · ornari
nō armari appetūt milites x̄ · q̄ dū ſe p̄parare ad
preliū et ōtra aerias poteſtates pretendē pau
ꝑtates i ſigne debuerāt· q̄s vtiq̄z adu̇ſarij ml̄
tū formidāt · i mollicie veſtimētorū pacis poci
us preferētes iudiciū· vltro ſe hoſtibus ſu̅· ſāg
wine tradūt inermes Nec aliūde hec omnia
mala cōtingūt· n̄ q̄ illā q̄ ſeculū deſeruim⁹ hu
militatem deſerētes· dū ꝑ hec cogimur inepta
denuo ſectari ſtudia ſecularīū carnes efficimur

ꝯuertẽtes ab vomitũ Audiam⁹ itaqȝ q̄tq̄t tl̄es
ſum⁹. q̄t illa rn̄dcit. q̄ dei mat̄ eligebat̄. ȝ hui
litatē nō obliuiſcebat̄. Ecce ait ācilla dn̄i fiat
m̄i ſcd̄m v̄bū tuū Fiat ē deſiderij ſignū. nō du
bitacōis iudiciū Et ꝑ hoc q̄ dicit fiat m̄ ſcd̄m
v̄bū tuū magis ītelligēda ē affcm̄ exꝑmē deſi
derātis q̄ꝫ effcm̄ rq̄rere more dubitātis Quā
q̄ꝫ nil obſtet ītelligi fiat v̄bū eē orōis Neō q̄p
pe orat. niſi qđ credit et ſperat Vult aūt a ſe
rq̄ri de⁹ etiā qđ pollicet̄. Et iō forte multa q̄
dare diſpoſuit ꝑus pollicet̄ vt ex ꝓmiſſione
deuocio excitetur. ſic q̄ quod gratis daturus
erat deuō oracio ꝓmereatur. Sic pius domi
nus qui omnes homines vult ſaluos fieri mēi
ta nobis ex torquet a nobis. et dū nos preue
nit tribuēdo. quod retribuat gratis. agit
ne gratis tribuat Hec itaque v̄go prudens
intellexit quando preuenienti ſe muneri gratui
te ꝓmiſſiōis. iūxit meritū ſue orōis. fiat īq̄ēs
m̄ ſcd̄m v̄bū tuū Fiat m̄ de v̄bo ſcd̄m v̄bū tuū
Verbū qđ erat ī p̄ncipio apud dm̄ fiat caro de
carne mea ſcd̄m v̄bū tuū Fiat obſecro m̄ v̄bū
nō ꝓlatū qđ trāſeat. ȝ ꝯceptū vt maneat. car
ne viȝ īdutū. nō aere Fiat m̄ non tm̄ audibile
aurib⁹. ȝ ⁊ viſibile ocl'is palpabile manibus
geſtabile humeris Nec m̄ fiat verbum ſcptū ⁊

mutū ſʒ incarnatū ⁊ viuū hoc eſt nō mutis figu
ris mortuis in pellibus exaratū · ſed forma hu
mana meis caſtis viſceribus viuacit īpreſſum
et hoc non in calcū mortui depitacione · ſʒ ſanc
ti ſpiritus vnctione vel opacione Eo videlicet
modo fiat michi q̊ nemī ante me factū ē nemī
poſt me faciēdū eſt · Porro multifariā multis
q; modis · olim deus locutus ē patrib⁹ ⁊ ꝓphe
tis · et alijs quidē in aure · alijs in ore · alijs eci
ā in manu factū eſſe v̄bū domini memoratur
m̄ autem oro vt et in vtero fiat iuxta v̄bū tuū
Nolo vt fiat m̄ aut declamatorie predicatū · ā
figuralit̄ ſignificatum ā ymaginatorie ſompni
atum · ſʒ ſilenter inſpiratū · pſonalit̄ incarnatū
corporalit̄ inviſceratum · Verbū igitur q̄d ī ſe
nec poterat fieri nec īdigebat dignetur ī me
dignetur ⁊ m̄ fieri ſecūdū v̄bū tuū Fiat m̄ q̊dē
generaliter omni mundo ſʒ ſpiritualiter · Fiat
m̄ ſecūdū v̄bū tuum

Lectionem euāgelicā expoſui ſicut potui
nec ignoro q̄ non omnibus placebit · ſʒ
ſcio me ob hanc rem multorū fore indignacio
m̄ obnoxiū · Et aut iudicabor ſupfluus aut pre
ſūptor q̄ videlicet poſt patres q̄ hūc ipſū locū
pleniſſime expoſuerūt · rurſus in eodē nou⁹ ex
poſitor auſus fuerī manū mittere · Sed quid

dictum eſt p⁹ patres q̄ꝺ non ſit contra patres
nec patribus arbitror nec cuiq̄ꝫ diſplicere de
bere Ubi aūt dixi ꝙ a prībus accepi · dū ſit ab
ſit cyphus ꝑſūpcioīs vt nō deſit frāis deuoci
oīs · paciēt audiā de ſupfluitate cauſantes · No
uerīt tn̄ q̄ me tꝗꝫ de ocioſa et nō nccīa expla
nacoē ſuggillāt nō tā intendiſſe exponē euā
geliū ꝗꝫ de euāgelio ſumē qꝺ loqui delcābat
Si vero pccāui ꝙ ꝯpriam magis ex hoc exci
tarī deuocnem ꝗꝫ coēm ꝗſierī vtilitatem · po
tens erit pia virgo apud ſuū miſericordē filiū
hoc meū excuſaē pccm̄ · cui hoc meū ꝗlcūqꝫ o
p⁹culū deſtiaui ·

¶ Et ſic eſt finis ¶

¶ Expliciūt omelie beati Bernardi abba
tis ſup euāgelio miſſus ē āgel⁹ gabriel

LANDES- UND STADT- BIBLIOTHEK DÜSSELDORF

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

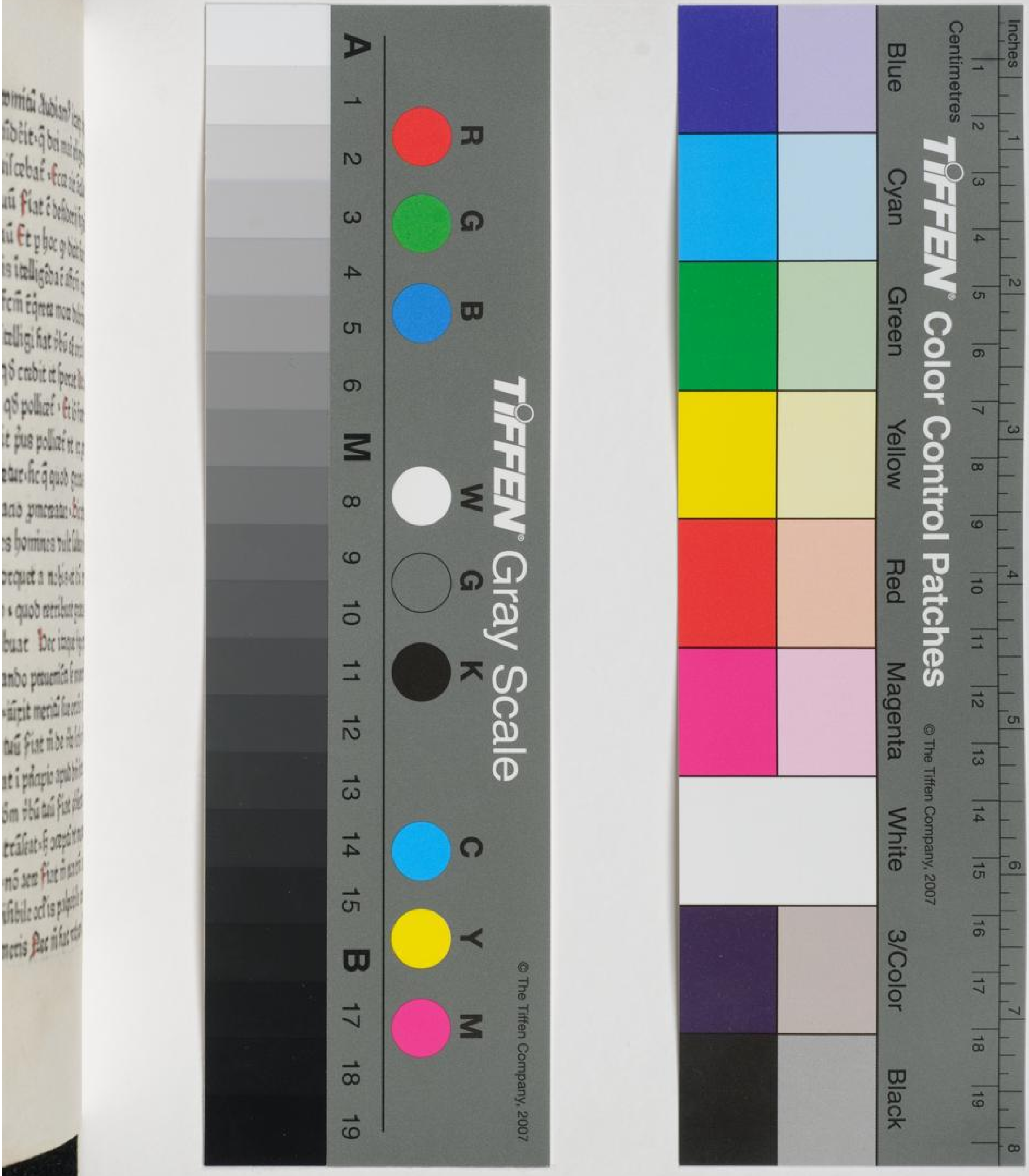

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf